

Basisreglement gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Gebaseerd op basismodel van Verus

Instemming GMR	05-07-2022
Vastgesteld CVB	07-07-2022

Voorwoord

De Wet medezeggenschap op scholen (Wms) schrijft schoolbesturen voor een passend en geactualiseerd medezeggenschapsreglement aan te bieden aan de medezeggenschapsorganen die aan de scholen verbonden zijn.

Verus heeft de scholen een handreiking gedaan door in oktober 2021 een aangepast basisreglement beschikbaar te stellen. Het bevat alle onderwerpen die de Wms in artikel 24 verplicht stelt. Daarnaast zijn artikelen opgenomen die het functioneren van GMR, afzonderlijk of in samenspel met het bevoegd gezag, beogen te versoepelen.

De Toelichting bij gebruik, bevat een toelichting die vooral van belang is bij het gebruik van het basisreglement. Daarin is de jurisprudentie met betrekking tot (de uitleg van) de wet en de reglementen bijgewerkt tot en met september 2021. Daarbij is verwezen naar uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS (LCG WMS). Deze zijn te vinden op www.onderwijsgeschillen.nl.

Bij het opstellen van het reglement heeft men zich gebaseerd op de versie voor het primair onderwijs.

Zwolle, 5 juli 2022

Ondertekening

Dit reglement is opgemaakt en vastgesteld door het bestuur van (naam rechtspersoon) te (plaats).

naam
datum
handtekening

De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad heeft met de vereiste meerderheid instemming voor vaststelling van dit reglement verleend.

Namens de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

naam
voorzitter
datum
handtekening

naam
secretaris
datum
handtekening

Inhoudsopgave

Paragraaf 1 Algemeen	2
Artikel 1 Begripsbepalingen.....	2
Paragraaf 2 De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	2
Artikel 2 Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	2
Artikel 3 Omvang en samenstelling gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	2
Artikel 4 Onverenigbaarheden	2
Artikel 5 Zittingsduur	3
Paragraaf 3 De verkiezing.....	3
Artikel 6 Organisatie verkiezingen.....	3
Artikel 7 Datum verkiezingen	3
Artikel 8 Verkiesbare en kiesgerechtigde personen.....	3
Artikel 9 Bekendmaking verkiesbare personen.....	4
Artikel 10 Onvoldoende kandidaten.....	4
Artikel 11 Verkiezing.....	4
Artikel 12 Stemming; volmacht	4
Artikel 13 Uitslag verkiezingen	5
Artikel 14 Tussentijdse vacature.....	5
Paragraaf 4 Algemene taken en bevoegdheden van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	5
Artikel 15 Overleg met bevoegd gezag.....	5
Artikel 16 Initiatiefbevoegdheid gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	5
Artikel 17 Openheid, onderling overleg en gelijke behandeling	6
Artikel 18 Informatieverstrekking.....	6
Artikel 19 Jaarverslag.....	7
Artikel 20 Openbaarheid en geheimhouding	7
Paragraaf 5 Bijzondere bevoegdheden van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad.....	7
Artikel 21 Instemmingsbevoegdheid gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	7
Artikel 22 Adviesbevoegdheid gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	8
Artikel 22a Relatie met het toezichthoudend orgaan	9
Artikel 23 Instemmingsbevoegdheid personeelsgeleding.....	10
Artikel 24 Instemmingsbevoegdheid oudergeleding.....	11
Artikel 25 Toepasselijkheid bijzondere bevoegdheden.....	12
Artikel 26 Termijnen	12
Paragraaf 6 Inrichting en werkwijze gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	12
Artikel 27 Verkiezing voorzitter, secretaris en penningmeester.....	12
Artikel 28 Uitsluiting van leden van de medezeggenschapsraad	13
Artikel 29 Indienen agendapunten door personeel, ouders	13
Artikel 30 Raadplegen personeel, ouders.....	13
Artikel 31 Huishoudelijk reglement	14
Paragraaf 7 Regeling (andere) geschillen.....	14
Artikel 32 Andere geschillen	14
Paragraaf 8 Optreden namens het bevoegd gezag.....	14
Artikel 33 Lid van het bovenschools management voert overleg	14
Paragraaf 9 Overige bepalingen	15
Artikel 34 Rechtsbescherming	15
Artikel 35 Wijziging reglement	15
Artikel 36 Citeertitel; inwerkingtreding.....	15
Toelichting bij gebruik	16

Paragraaf 1 Algemeen

Artikel 1 Begripsbepalingen

Dit reglement verstaat onder:

- wet** a. de wet: de Wet medezeggenschap op scholen (WMS);
- bevoegd gezag** b. bevoegd gezag: het college van bestuur van Stichting voor Christelijk Primair Onderwijs Vivente (hierna "Vivente"). Op schoolniveau treedt de directeur op als gemandateerd bevoegd gezag;
- GMR** c. raad: de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad als bedoeld in artikel 4 van de wet;
- MR** d. medezeggenschapsraad: de medezeggenschapsraad als bedoeld in artikel 3 van de wet;
- scholen** e. De Aquarel, De Ark, De Brug (SBO), De Duyvencamp, De Ichthus, De Kopakker, De Morgenster, De Wendakker, De Zevensprong, De Zuidster, Het Carillon, Het Mozaïek, Het Stroomdal, Kindcentrum De Paperclip, Koningin Emmaschool, Talentum;
- leerlingen** f. leerlingen: leerlingen in de zin van de Wet op het primair onderwijs;
- ouders** g. ouders: de ouders, voogden of verzorgers van de leerlingen;
- schoolleiding** h. schoolleiding: de directeur en adjunct-directeur, bedoeld in de Wet op het primair onderwijs die in dienstverband dan wel anderszins door het bevoegd gezag gemandateerd werkzaam zijn aan de school
- personeel** i. personeel: het personeel dat in dienst is dan wel ten minste 6 maanden te werk gesteld is zonder benoeming bij het bevoegd gezag en dat werkzaam is op de school;
- geleding** j. geleding: de afzonderlijke groepen van leden, bedoeld in artikel 3, derde lid van de wet.

Paragraaf 2 De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Artikel 2 Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Aan het geheel van de scholen is een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad verbonden. Deze raad wordt rechtstreeks uit het personeel en de ouders gekozen door de leden van de medezeggenschapsraden van de scholen volgens de bepalingen van dit reglement.

Artikel 3 Omvang en samenstelling gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

- aantal leden** De GMR bestaat uit of 1 personeelslid of 1 ouderlid per school. Uitgaande van 16 scholen per 1 augustus 2022 (inclusief SBO De Brug en De Wendakker en De K Kopakker als 2 aparte scholen), worden de leden als volgt gekozen:
- a. 8 (acht) leden worden door het personeelsdeel van de medezeggenschapsraden gekozen; en
 - b. 8 (acht) leden worden door het ouderdeel van de medezeggenschapsraden gekozen

Artikel 4 Onverenigbaarheden

- uitsluitingen**
1. Geen lid van de raad kunnen zijn degenen die deel uitmaken van het bevoegd gezag.
 2. Een personeelslid dat is opgedragen om namens het bevoegd gezag op te treden in besprekingen met de raad kan niet tevens lid zijn van de raad.
 3. Een lid van het orgaan dat toezicht houdt op het bevoegd gezag kan niet tevens lid zijn van de raad.

4. Een personeelslid dat tevens ouder is kan geen deel uitmaken van de oudergeleding van de raad.

Artikel 5 Zittingsduur

- zittingsduur**
1. Een lid van de raad heeft zitting voor een periode van 4 (vier) jaar.
 2. Een lid van de raad treedt na zijn zittingsperiode af en is, behoudens het gestelde in het volgende lid, terstond herkiesbaar.
 3. Een lid van de raad kan ten hoogste tweemaal achtereenvolgens gekozen worden en kan ten hoogste 8 (acht) jaren onafgebroken deel uitmaken van de raad. Na een onderbreking van minimaal een jaar is betrokkene weer herkiesbaar.
 4. Een lid dat ter vervulling van een tussentijdse vacature is aangewezen of verkozen, treedt af op het tijdstip dat degene in wiens plaats hij is aangewezen of verkozen, zou moeten aftreden, met dien verstande dat dit deel van de zittingsperiode voor de toepassing van lid 3 buiten beschouwing wordt gelaten wanneer hij in de tweede helft van de zittingsperiode van zijn voorganger tot de raad is toegetreden.
 5. Behalve door periodieke aftreding eindigt het lidmaatschap van de raad:
 - door overlijden;
 - door opzegging door het lid;
 - zodra een lid geen deel meer uitmaakt van de geleding waaruit en waardoor het is gekozen;
 - door ondercuratelestelling

Paragraaf 3 De verkiezing

Artikel 6 Organisatie verkiezingen

- leiding en organisatie verkiezingen**
- De leiding van de verkiezing van de leden van de raad berust bij de raad.
- Indien de raad dit noodzakelijk acht kan worden gewerkt met een verkiezingscommissie. De raad bepaalt in dat geval de samenstelling, werkwijze en bevoegdheden van de verkiezingscommissie.
- Bij het ontstaan van een vacature door vertrek of einde zittingsduur van een lid van het personeelsdeel wordt op een transparante manier geworven binnen het team van de school waar de weggevallen personeelsvertegenwoordiger van afkomstig was.
- Bij het ontstaan van een vacature door vertrek of einde zittingsduur van een lid van het oudersdeel afkomstig van een bepaalde school, wordt deze vacature primair op transparante wijze onder de aandacht gebracht op die school, zodat gestreefd wordt naar evenredige verdeling over de scholen. Daarna wordt de vacature uitgezet binnen de overige scholen.

Artikel 7 Datum verkiezingen

- datum verkiezingen**
1. De raad bepaalt - na overleg met het bevoegd gezag - de datum van de verkiezing, alsmede de tijdstippen van aanvang en einde van de stemming.
 2. De raad stelt het bevoegd gezag en het personeel, c.q. de ouders in kennis van de in het eerste lid genoemde tijdstippen.

Artikel 8 Verkiesbare en kiesgerechtigde personen

- actief en passief kiesrecht**
1. Zij die op de dag van de kandidaatstelling deel uitmaken van het personeel of ouder zijn, zijn verkiesbaar tot lid van de personeelsgeleding, van de oudergeleding van de raad.
 2. Zij die op de dag van de kandidaatstelling deel uitmaken van één van de aan de scholen verbonden medezeggenschapsraden zijn gerechtigd hun stem uit te brengen op één van de kandidaten voor de geleding van de eigen school waarvan zij zelf deel uitmaken.
 3. Ouders van leerlingen die tot de school zijn toegelaten met toepassing van artikel 58, eerste lid van de Wet op het primair onderwijs of artikel 60, eerste lid van de Wet op de expertisecentra kunnen slechts kandidaat worden gesteld voor verkiezing tot lid van de raad, indien zij schriftelijk hebben verklaard de grondslag en de doelstelling van de school te respecteren.
 4. De voorwaarde, bedoeld in het derde lid, kan slechts worden toegepast, indien zij door of namens het bevoegd gezag voorafgaand aan de toelating aan de betrokkenen bekend is gemaakt.

Artikel 9 Bekendmaking verkiesbare personen

- kieslijst** De GMR stelt twee maanden voor de verkiezingen vast van welke geleding een kandidaat moet worden toegevoegd, ouder of personeel. De directeur verspreid de vacature die door de secretaris wordt aangeleverd onder ouders of personeelsleden die voldoen aan de vereiste om te kunnen worden herkozen als lid. De verspreiding geschiedt onder vermelding van de mogelijkheid zich kandidaat te stellen, alsmede van de daarvoor gestelde termijn.

Artikel 10 Onvoldoende kandidaten

Indien uit een geleding niet meer kandidaten zijn gesteld dan er zetels in de raad voor die geleding zijn, vindt voor die geleding geen verkiezing plaats en worden de gestelde kandidaten geacht te zijn gekozen. De raad stelt het bevoegd gezag, de geledingen en de betrokken kandidaten daarvan tijdig vóór de verkiezingsdatum in kennis.

Artikel 11 Verkiezing

- stemming** 1. De verkiezing vindt plaats bij geheime, schriftelijke stemming.
- stembiljet** 2. Uiterlijk één week voor de datum van de verkiezingen zendt de GMR aan de kiesgerechtigden binnen de MR dat de namen van de kandidaten uit de geleding bevat.
- elektronisch stemmen** 3. Bij verkiezingen door middel van elektronische communicatiemiddelen draagt de GMR dan wel de verkiezingscommissie er zorg voor dat:
- a. de stemgerechtigde elektronisch kan worden geïdentificeerd;
 - b. de door de stemgerechtigde gemaakte keuze geheim blijft.

Artikel 12 Stemming; volmacht

- stem-procedure** 1. Een kiesgerechtigde brengt ten hoogste evenveel stemmen uit als er zetels voor zijn geleding in de GMR zijn. Op een kandidaat kan slechts één stem worden uitgebracht.
- volmacht** 2. Een kiesgerechtigde kan bij schriftelijke volmacht met overgave van zijn stembiljet een ander, die tot dezelfde groep kiesgerechtigden (personeel,

ouders) behoort, zijn stem laten uitbrengen. Een kiesgerechtigde kan voor ten hoogste één andere kiesgerechtigde bij volmacht een stem uitbrengen.

Artikel 13 Uitslag verkiezingen

- uitslag verkiezingen**
1. Gekozen zijn de kandidaten die achtereenvolgens het hoogste aantal stemmen op zich hebben verenigd. Indien er voor de laatste te bezetten zetel meer kandidaten zijn, die een gelijk aantal stemmen op zich verenigd hebben, beslist tussen hen het lot.
 2. De uitslag van de verkiezingen wordt door de MR bekendgemaakt aan de GMR en door de GMR vastgesteld en schriftelijk bekendgemaakt aan het bevoegd gezag, de geledingen en de betrokken kandidaten.

Artikel 14 Tussentijdse vacature

- tussentijdse vacatures**
1. In geval van een tussentijdse vacature wijst de GMR tot opvolger van het betrokken lid aan de kandidaat uit de desbetreffende geleding die blijkens de vastgestelde uitslag, bedoeld in artikel 13 lid 2 daarvoor als eerste in aanmerking komt.
 2. De aanwijzing geschiedt binnen een maand na het ontstaan van de vacature. De raad doet van deze aanwijzing mededeling aan het bevoegd gezag, de geledingen en de betrokken kandidaat.
 3. Indien uit een groep kiesgerechtigden (personeel, ouders) minder kandidaten zijn gesteld dan er zetels in de raad voor die geleding zijn of indien er geen opvolger als bedoeld in het eerste lid aanwezig is, kan in de vacature(s) voorzien worden door het houden van een tussentijdse verkiezing. In dat geval zijn de artikelen 6 t/m 13 van overeenkomstige toepassing.

Paragraaf 4 Algemene taken en bevoegdheden van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Artikel 15 Overleg met bevoegd gezag

- overleg bevoegd gezag – GMR**
1. Het bevoegd gezag en de raad komen bijeen, indien daarom onder opgave van redenen wordt verzocht door de raad, een geleding van de raad of het bevoegd gezag.
- overleg bevoegd gezag – geleding**
2. Indien twee derde van de leden van de raad en de meerderheid van elke geleding dat wensen, worden de besprekingen, bedoeld in het eerste lid, met de raad gevoerd door middel van overleg met elke geleding afzonderlijk.

Artikel 16 Initiatiefbevoegdheid gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

- initiatiefrecht GMR**
1. De raad en een geleding zijn bevoegd tot bespreking van alle aangelegenheden, de school betreffende. De raad en een geleding zijn bevoegd over deze aangelegenheden aan het bevoegd gezag voorstellen te doen en standpunten kenbaar te maken. Het bevoegd gezag brengt op de voorstellen, bedoeld in de tweede volzin, binnen drie maanden een schriftelijke, met redenen omklede reactie uit aan de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad respectievelijk de geleding. Vóór over te gaan tot het uitbrengen van de in de vorige volzin bedoelde reactie, stelt het bevoegd gezag de raad respectievelijk de geleding ten minste eenmaal in de gelegenheid met hem overleg te plegen over de voorstellen, bedoeld in de tweede volzin.

2. Indien twee derde van de leden van de raad en de meerderheid van elke geleding dat wensen, worden de besprekingen, bedoeld in het eerste lid, met de raad gevoerd door middel van overleg met elke geleding afzonderlijk.

Artikel 17 Openheid, onderling overleg en gelijke behandeling

- openheid/
onderling
overleg** 1. De raad bevordert naar vermogen openheid en onderling overleg in de scholen.
- discriminatie/
gelijke
behandeling** 2. De raad waakt voorts in de scholen in het algemeen tegen discriminatie op welke grond dan ook en bevordert gelijke behandeling in gelijke gevallen en in het bijzonder de gelijke behandeling van mannen en vrouwen en de inschakeling van gehandicapten en allochtone werknemers.
- verslag
werkzaam-
heden** 3. De raad doet aan alle bij de scholen betrokkenen schriftelijk verslag van zijn werkzaamheden en stelt de geledingen in de gelegenheid om over aangelegenheden die de betrokken geleding in het bijzonder aangaan met hem overleg te voeren.

Artikel 18 Informatieverstrekking

- algemene
informatie-
verstrekking** 1. De raad ontvangt van het bevoegd gezag, al dan niet gevraagd, tijdig en passend binnen de jaarplanning van Vivente alle inlichtingen die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft.
2. De raad ontvangt in elk geval:
- begroting** a. jaarlijks de begroting en bijbehorende beleidsvoornemens op financieel, organisatorisch en onderwijskundig gebied;
- bekostigings-
grondslag
jaarverslag** b. jaarlijks informatie over de berekening die ten grondslag ligt aan de middelen uit 's Rijks kas die worden toegerekend aan het bevoegd gezag
- c. jaarlijks een jaarverslag als bedoeld in artikel 171 van de Wet op het primair onderwijs;
- governance** d. de uitgangspunten die het bevoegd gezag hanteert bij de uitoefening van zijn bevoegdheden;
- uitslag
klachten-
procedure** e. terstond informatie over elk oordeel van de klachtencommissie, bedoeld in artikel 14 van de Wet op het primair onderwijs, waarbij de commissie een klacht gegrond heeft geoordeeld en over de eventuele maatregelen die het bevoegd gezag naar aanleiding van dat oordeel zal nemen, een en ander met inachtneming van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het personeel, ouders en leerlingen;
- belonings-
verhoudingen** f. ten minste eenmaal per jaar schriftelijk gegevens over de hoogte en inhoud van de arbeidsvoorwaardelijke regelingen en afspraken per groep van de in de school werkzame personen en de leden van het bevoegd gezag;
- beloningen
toezicht-
houdend
orgaan
zakelijke
gegevens** g. ten minste eenmaal per jaar schriftelijk gegevens over de hoogte en inhoud van de arbeidsvoorwaardelijke regelingen en afspraken met het orgaan van de rechtspersoon dat is belast met het toezicht op het bevoegd gezag;
- h. aan het begin van het schooljaar schriftelijk de gegevens met betrekking tot de samenstelling van het bevoegd gezag, de organisatie binnen de scholen, het managementstatuut en de hoofdpunten van het reeds vastgestelde beleid.
- informer
andere
geleding** 3. Indien het bevoegd gezag een voorstel voor advies of instemming voorlegt aan een geleding van de raad wordt dat voorstel gelijktijdig ter kennisneming aan de andere geleding van de raad aangeboden. Daarbij verstrekt het bevoegd gezag de beweegredenen van het voorstel, alsmede de gevolgen die de

uitwerking van het voorstel naar verwachting zal hebben voor het personeel, ouders en leerlingen en van de naar aanleiding daarvan genomen maatregelen.

Artikel 19 Jaarverslag

jaarverslag De raad stelt jaarlijks een verslag van de werkzaamheden in het afgelopen jaar vast en zendt dit verslag in ieder geval ter kennisneming aan het bevoegd gezag en de schoolleiding. De raad draagt er zorg voor dat het verslag ten behoeve van belangstellenden online beschikbaar is.

GMR

Artikel 20 Openbaarheid en geheimhouding

- openbaarheid** 1. De vergadering van de raad is openbaar, tenzij over individuele personen wordt gesproken of de aard van een te behandelen zaak naar het oordeel van ten minste een derde van de leden zich daartegen verzet.
- persoonlijk belang** 2. Indien bij een vergadering of een onderdeel daarvan een persoonlijk belang van een van de leden van de raad in het geding is, kan de raad besluiten dat het betrokken lid aan die vergadering of dat onderdeel daarvan niet deelneemt. De behandeling van de desbetreffende aangelegenheid vindt dan plaats in een besloten vergadering.
- geheimhouding** 3. De leden van de GMR zijn verplicht tot geheimhouding van alle zaken die zij in hun hoedanigheid vernemen, ten aanzien waarvan het bevoegd gezag dan wel de GMR hun geheimhouding heeft opgelegd of waarvan zij, in verband met opgelegde geheimhouding, het vertrouwelijke karakter moeten begrijpen. Het voornemen om geheimhouding op te leggen wordt zoveel mogelijk vóór de behandeling van de betrokken aangelegenheid meegedeeld.
4. Degene die de geheimhouding, zoals bedoeld in het derde lid van dit artikel, oplegt, deelt daarbij tevens mede welke schriftelijk of mondeling verstrekte gegevens onder de geheimhouding vallen en hoelang deze dient te duren, alsmede of er personen zijn ten aanzien van wie de geheimhouding niet in acht hoeft te worden genomen. Waar de geheimhouding de raadpleging van de achterban in de weg staat gaan de raad en het bevoegd gezag met elkaar in overleg.
5. De plicht tot geheimhouding vervalt niet door beëindiging van het lidmaatschap van de raad, noch door beëindiging van de band van de betrokkene met een van de scholen.

Paragraaf 5 Bijzondere bevoegdheden van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Artikel 21 Instemmingsbevoegdheid gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Het bevoegd gezag heeft de voorafgaande instemming van de raad voor de door hem voorgenomen besluiten, voor zover die van gemeenschappelijk schooloverstijgend belang zijn voor alle scholen of voor de meerderheid van de scholen, met betrekking tot:

- onderwijskundige doelstellingen** a. verandering van de onderwijskundige doelstellingen van de scholen;
- onderwijsplannen** b. vaststelling of wijziging van (de kaders voor) het schoolplan dan wel het leerplan;
- schoolreglement** c. vaststelling of wijziging van (de kaders voor) het schoolreglement;

ouder- betrokken- heid veiligheid/ gezondheid/ welzijn sponsoring	d. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot het verrichten door ouders van ondersteunende werkzaamheden ten behoeve van de scholen en het onderwijs; e. vaststelling of wijziging van regels op het gebied van het veiligheids-, gezondheids- en welzijnsbeleid, voor zover niet behorend tot de bevoegdheid van de personeelsgeleding; f. de aanvaarding van materiële bijdragen of geldelijke bijdragen anders dan de ouderbijdrage als bedoeld in artikel 24 onderdeel c van dit reglement en niet gebaseerd op de onderwijswetgeving indien het bevoegd gezag daarbij verplichtingen op zich neemt waarmee de leerlingen binnen de schooltijden respectievelijk het onderwijs en tijdens de activiteiten die worden georganiseerd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag, alsmede tijdens het overblijven, zullen worden geconfronteerd
klachten- regeling overdracht/ fusie	g. de vaststelling of wijziging van de voor de scholen geldende klachtenregeling. h. overdracht van een school of van een onderdeel daarvan dan wel fusie van een school met een andere school, dan wel vaststelling of wijziging van het beleid ter zake, waaronder begrepen de fusie-effectrapportage, bedoeld in artikel 64b van de Wet op het primair onderwijs.
verzelf- standing neven- vestiging	i. de verzelfstanding van een nevenvestiging, of een deel van de school of nevenvestiging dat zich op een andere locatie bevindt dan de plaats van vestiging van die school of nevenvestiging op grond van artikel 84a van de Wet op het primair onderwijs.

Artikel 22 Adviesbevoegdheid gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

De raad wordt vooraf in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de door het bevoegd gezag voorgenomen besluiten, voor zover die van gemeenschappelijk schooloverstijgend belang zijn voor alle scholen of voor de meerderheid van de scholen, met betrekking tot:

financieel beleid	a. vaststelling of wijziging van de hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid voor de scholen, waaronder de voorgenomen bestemming van de middelen die door het bevoegd gezag ten behoeve van de desbetreffende scholen uit de openbare kas zijn toegekend of van anderen zijn ontvangen, met uitzondering van de ouderbijdrage als bedoeld in artikel 24 onderdeel c van dit reglement;
allocatie van middelen ingrijpende wijziging werkzaam- heden samen- werking	b. de criteria die worden toegepast bij de verdeling van de middelen over voorzieningen op bovenschools niveau en op schoolniveau; c. beëindiging, belangrijke inkrimping, niet zijnde een verzelfstanding als bedoeld in artikel 84a, eerste lid, van de Wet op het primair onderwijs, of uitbreiding van de werkzaamheden van de school of van een belangrijk onderdeel daarvan, dan wel vaststelling of wijziging van het beleid ter zake; d. het aangaan, verbreken of belangrijk wijzigen van een duurzame samenwerking met een andere instelling, dan wel vaststelling of wijziging van het beleid ter zake;
onderwijs- kundig experiment/ project organisatie	e. deelneming of beëindiging van deelneming aan een onderwijskundig project of experiment, dan wel vaststelling of wijziging van het beleid ter zake; f. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot de organisatie van de school;

aanstellings- en ontslag beleid i.c.m. grondslag benoeming /ontslag boven- schoolse managers <u>benoeming/ ontslag bestuurders</u> taakverdeling boven-schools management toelatings- beleid leerlingen stagiaires vakantie- regeling centrale dienst nieuwbouw/ verbouw onderhoud voor- en naschoolse opvang profiel toezicht- houders en bestuurders schoolonder- steunings- profiel	<p>g. vaststelling of wijziging van een regeling op het gebied van benoemings- of ontslagbeleid voor zover die vaststelling of wijziging verband houdt met de grondslag van de school of de wijziging daarvan;</p> <p>h. benoeming of ontslag van personeel dat is belast met managementtaken ten behoeve van meer dan één school;</p> <p>h1. benoeming of ontslag van de leden van het bestuur;</p> <p>i. vaststelling of wijziging van de concrete taakverdeling binnen het bovenschools management, alsmede de vaststelling of wijziging van het managementstatuut;</p> <p>j. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot toelating en verwijdering van leerlingen;</p> <p>k. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot de toelating van studenten die elders in opleiding zijn voor een functie in het onderwijs;</p> <p>l. regeling van de vakantie;</p> <p>m. het oprichten van een centrale dienst;</p> <p>n. nieuwbouw of belangrijke verbouwing van een school;</p> <p>o. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot het onderhoud van (een meerderheid van) de scholen.</p> <p>p. vaststelling of wijziging van de wijze waarop de voorziening, bedoeld in artikel 45, tweede lid, van de Wet op het primair onderwijs, wordt georganiseerd;</p> <p>q. vaststelling van de competentieprofielen van de toezichthouders en het toezichthoudend orgaan, alsmede van de leden van het bestuur;</p> <p>r. vaststelling of wijziging van het schoolondersteuningsprofiel, bedoeld in artikel 1 van de Wet op het primair onderwijs</p>
--	--

Artikel 22a Relatie met het toezichthoudend orgaan

voordracht lid raad van toezicht overleg met toezicht- houdend orgaan sollicitatie- commissie bestuurders	<p>1. Bij de benoeming van de leden van de raad van toezicht wordt de raad in de gelegenheid gesteld een bindende voordracht te doen voor één lid.</p> <p>2. De interne toezichthouder of het interne toezichthoudend orgaan pleegt ten minste tweemaal per jaar overleg met de raad.</p> <p>3. Voor het benoemen van een bestuurder wordt een sollicitatiecommissie ingesteld waarvan in elk geval deel uitmaken:</p>
--	--

- a. een lid op voordracht van het deel van de raad dat uit en door het personeel is gekozen, en
- b. een lid op voordracht van het deel van de raad dat uit en door de ouders is gekozen.

Artikel 23 Instemmingsbevoegdheid personeelsgeleding

Het bevoegd gezag heeft de voorafgaande instemming van dat deel van de raad dat uit en door het personeel is gekozen voor de door hem voorgenomen besluiten, voor zover die van gemeenschappelijk schooloverstijgend belang zijn voor alle scholen of voor de meerderheid van de scholen, met betrekking tot de volgende aangelegenheden:

gevolgen voor personeel	a. regeling van de gevolgen voor het personeel van een besluit met betrekking tot een aangelegenheid als bedoeld in artikel 21, onder i, of artikel 22, onder c, d, e en m;
formatie	b. vaststelling of wijziging van de samenstelling van de formatie, waaronder de formatie van personeel dat is benoemd of te werk gesteld zonder benoeming dat werkzaamheden verricht ten behoeve van meer dan een school;
nascholing	c. vaststelling of wijziging van regels met betrekking tot de nascholing van het personeel;
werkreglement/
werkoverleg	d. vaststelling of wijziging van een mogelijk werkreglement voor het personeel en van de opzet en de inrichting van het werkoverleg, voor zover het besluit van algemene gelding is voor alle of een gehele categorie van personeelsleden;
verlofregeling	e. vaststelling of wijziging van de verlofregeling van het personeel;
arbeids- en rusttijdenregeling	f. vaststelling of wijziging van een arbeids- en rusttijdenregeling van het personeel;
salarissen/
toelagen/
gratificaties	g. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot de toekenning van salarissen, toelagen en gratificaties aan het personeel;
taakverdeling
/taakbelasting	h. vaststelling of wijziging van de taakverdeling respectievelijk de taakbelasting binnen het personeel, de schoolleiding daaronder niet begrepen;
beoordeling/
functiebeloning en -differentiatie	i. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot personeelsbeoordeling, functiebeloning en functiedifferentiatie;
overdracht
bekostiging	j. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot het overdragen van de bekostiging;
arbeidsomstandigheden/
verzuimbeleid	k. vaststelling of wijziging van een regeling op het gebied van de arbeidsomstandigheden, het ziekteverzuim of het re-integratiebeleid;
bedrijfsmaatschappelijk werk	l. vaststelling of wijziging van een regeling op het gebied van het bedrijfsmaatschappelijk werk;
privacy	m. vaststelling of wijziging van een regeling over het verwerken van en de bescherming van persoonsgegevens van het personeel;

controle	n. vaststelling of wijziging van een regeling inzake voorzieningen die gericht zijn op of geschikt zijn voor waarneming van of controle op aanwezigheid, gedrag of prestaties van het personeel;
promotie/ benoemings- en ontslagbeleid niet i.c.m. grondslag CAO	o. vaststelling of wijziging van een regeling op het gebied van het bevorderingsbeleid of op het gebied van het benoemings- en ontslagbeleid voor zover die vaststelling of wijziging geen verband houdt met de grondslag van de school of de wijziging daarvan;
faciliteiten	p. vaststelling of wijziging van regels waarover partijen die een collectieve arbeidsovereenkomst hebben gesloten, zijn overeengekomen dat die regels of de wijziging daarvan in het overleg tussen bevoegd gezag en het personeelsdeel van de raad tot stand wordt gebracht;
	q. vaststelling of wijziging van de regeling inzake de faciliteiten, voor zover die betrekking heeft op het personeel.

Artikel 24 Instemmingsbevoegdheid oudergeleding

	Het bevoegd gezag heeft de voorafgaande instemming van dat deel van de raad dat uit en door de ouders is gekozen, voor de door hem voorgenomen besluiten, <u>voor zover die van gemeenschappelijk schooloverstijgend belang zijn voor alle scholen of voor de meerderheid van de scholen</u> , met betrekking tot:
gevolgen voor ouders en leerlingen grondslag/ omzetting ouder- bijdrage	a. regeling van de gevolgen voor de ouders of leerlingen van een besluit met betrekking tot een aangelegenheid als hiervoor bedoeld in artikel 21, onder i, of artikel 22, onderdelen c, d, e en m;
	b. verandering van de grondslag van de scholen of omzetting van de scholen of onderdelen daarvan, dan wel vaststelling of wijziging van het beleid ter zake;
	c. vaststelling of wijziging van de hoogte en de vaststelling of wijziging van de bestemming van de middelen die van de ouders of de leerlingen wordt gevraagd zonder dat daartoe een wettelijke verplichting bestaat onderscheidenlijk zijn ontvangen op grond van een overeenkomst die door de ouders is aangegaan;
voor- zieningen voor leerlingen ouder- en leerlingen- statuut tussen- schoolse opvang schoolgids onderwijstijd privacy	d. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot voorzieningen ten behoeve van leerlingen;
	e. vaststelling of wijziging van een mogelijk ouder- of leerlingenstatuut;
	f. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan tussenschoolse opvang;
	g. de vaststelling van (de kaders voor) de schoolgids;
	h. vaststelling van de onderwijstijd;
	i. vaststelling of wijziging van een regeling over het verwerken van en de bescherming van persoonsgegevens van ouders en leerlingen;
buiten- schoolse activiteiten informatie	j. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot de activiteiten die buiten de voor de school geldende onderwijstijd worden georganiseerd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag;
	k. vaststelling of wijziging van het beleid ten aanzien van de uitwisseling van informatie tussen bevoegd gezag en ouders.

Artikel 25 Toepasselijkheid bijzondere bevoegdheden

	De artikelen 21 tot en met 24 van dit reglement zijn niet van toepassing
wet- en regelgeving/cao	a. indien en voor zover de betrokken aangelegenheid voor de school reeds inhoudelijk is geregeld in een bij of krachtens wet gegeven voorschrift of een collectieve arbeidsovereenkomst
individuen	b. indien en voor zover de betrokken aangelegenheid het individuele personeelslid dan wel de individuele leerling betreft met uitzondering van het voorstel tot benoeming of ontslag van personeel dat is belast met managementtaken ten behoeve van meer dan één school, dan wel leden van het bestuur;
overleg met vakcentrales	c. indien en voor zover de betrokken aangelegenheid de algemene rechtstoestand van het personeel betreft en daarover overleg wordt gevoerd door het bevoegd gezag in het decentraal georganiseerd overleg.
ander niveau	d. indien en voor zover de betrokken aangelegenheid wordt geregeld op het niveau van de afzonderlijke scholen, dan wel een deelraad of een themaraad en derhalve behoort tot de aangelegenheden waarover met de betreffende medezeggenschapsraad dan wel de betreffende deelraad of themaraad overleg wordt gevoerd;
misbruik van bevoegdheid	e. wanneer de bevoegdheid voor een ander doel wordt gebruikt dan waarvoor zij gegeven is.

Artikel 26 Termijnen

reactietermijn	1. Het bevoegd gezag stelt de raad of die geleding van de raad die het aangaat een termijn van zes weken waarbinnen een schriftelijk standpunt uitgebracht dient te zijn over de voorgenomen besluiten met betrekking tot een aangelegenheid als bedoeld in de artikelen 21 tot en met 24 van dit reglement
termijn verlengen	2. De in het eerste lid bedoelde termijn kan door het bevoegd gezag per geval, op gemotiveerd verzoek van de raad dan wel die geleding van de raad die het aangaat, worden verlengd.
termijn verkorten	3. In spoedeisende gevallen kan het bevoegd gezag de raad verzoeken binnen een kortere termijn dan de in het eerste lid bedoelde het schriftelijke standpunt uit te brengen. Tenzij zwaarwegende argumenten zich daartegen verzetten stemt de raad daar mee in.
opschortende werking schoolvakanties	4. De schoolvakanties hebben een opschortende werking voor de in het eerste lid genoemde termijn.

Paragraaf 6 Inrichting en werkwijze gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Artikel 27 Verkiezing voorzitter, secretaris en penningmeester

functies in de GMR	1. De raad kiest uit zijn midden een voorzitter, een plaatsvervangend voorzitter, een secretaris en een penningmeester.
	2. De functies van secretaris en penningmeester kunnen in één persoon verenigd zijn.
optreden in rechte	3. De voorzitter, of bij diens verhindering de plaatsvervangend voorzitter, vertegenwoordigt de raad in rechte.

ambtelijk secretaris 4. Indien gewenst kan de raad zich laten bijstaan door een extern ambtelijk secretaris die geen stemrecht heeft, niet vertegenwoordigingsbevoegd is en uitsluitend ondersteunende werkzaamheden verricht. De nadere uitwerking van de taken en bevoegdheden van ambtelijk secretaris bevindt zich in het huishoudelijk reglement.

Artikel 28 Uitsluiting van leden van de medezeggenschapsraad

verplichtingen nalatigheid 1. De leden van de raad komen de uit het lidmaatschap voortvloeiende verplichting na.
2. De raad kan tot het oordeel komen, dat een lid van de raad de in het eerste lid bedoelde verplichtingen niet nakomt, indien het betrokken lid:
a. hetzij ernstig nalatig is in het naleven van de bepalingen van de wet en van het medezeggenschapsreglement;
b. hetzij de plicht tot geheimhouding schendt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijk karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden;
c. hetzij een ernstige belemmering vormt voor het functioneren van de raad.

procedure 3. Ingeval van een oordeel als bedoeld in het tweede lid kan de raad met een meerderheid van ten minste twee derden van het aantal leden besluiten het betreffende lid te wijzen op zijn verplichtingen dan wel het desbetreffende lid te verzoeken zich terug te trekken als lid van de raad.
4. Ingeval van een oordeel als bedoeld in het tweede lid kan de geleding, waarvan het betrokken lid deel uitmaakt, met een meerderheid van ten minste twee derden besluiten het lid van de raad uit te sluiten van de werkzaamheden van de raad voor de duur van ten hoogste drie maanden.
5. Een in het tweede lid bedoeld oordeel wordt schriftelijk aan het betrokken lid kenbaar gemaakt.
6. Een in het derde en vierde lid bedoeld besluit kan niet worden genomen, dan nadat het betrokken lid in de gelegenheid is gesteld schriftelijk kennis te nemen van de tegen hem ingebrachte bezwaren en tevens in de gelegenheid is gesteld zich daartegen te verweren, waarbij hij zich desgewenst kan doen bijstaan door een raadsman.

Artikel 29 Indienen agendapunten door personeel, ouders

verzoek personeel/ouders agenda 1. Het personeel dan wel de ouders van een school kunnen de secretaris schriftelijk verzoeken een onderwerp of voorstel ter bespreking op de agenda van een vergadering van de raad te plaatsen.
2. De secretaris voert overleg met de voorzitter en informeert de aanvrager of het onderwerp of voorstel al dan niet ter bespreking op de agenda wordt geplaatst alsmede wanneer de vergadering zal plaatsvinden.

reactie 3. Binnen een week nadat de vergadering heeft plaatsgevonden, stelt de secretaris degenen, die een verzoek als bedoeld in het eerste lid van dit artikel hebben ingediend, schriftelijk op de hoogte van het resultaat van de bespreking van dat onderwerp of voorstel door de raad.

Artikel 30 Raadplegen personeel, ouders

achterban-raadpleging 1. De raad dan wel een geleding van de raad kan besluiten, vóór een besluit te nemen met betrekking tot een voorstel van het bevoegd gezag over de aangelegenheden, zoals bedoeld in artikel 21 tot en met 24 van dit reglement, het personeel en de ouders dan wel de afzonderlijke [geledingen](#) over dat voorstel te raadplegen.

- verzoek** 2. Op verzoek van een 1\3 (derde) deel van het personeel of 1\3 (derde) deel van de ouders van de vereniging/stichting raadpleegt de raad dan wel een geleding van die raad, vóór een besluit te nemen, het personeel en/of de ouders over een voorstel, zoals bedoeld in het eerste lid.
- kennisgeving aan bevoegd gezag** 3. Het voornemen voor het houden van een raadpleging wordt onverwijld ter kennisneming van het bevoegd gezag gebracht.

Artikel 31 Huishoudelijk reglement

1. De GMR heeft, met inachtneming van de voorschriften van dit reglement en de wet, een huishoudelijk reglement vastgesteld.
2. In een dergelijk huishoudelijk reglement wordt in ieder geval geregeld:
 - a. de taakomschrijving van de voorzitter, de secretaris en de penningmeester;
 - b. de wijze van bijeenroepen van vergaderingen;
 - c. de wijze van opstellen van de agenda;
 - d. de wijze van besluitvorming; waaronder het al dan niet gebruik maken van stemmen door middel van een elektronisch communicatiemiddel
 - e. het quorum dat vereist is om geldige besluiten te kunnen nemen.
3. De raad zendt een afschrift van het huishoudelijk reglement aan het bevoegd gezag.

Paragraaf 7 Regeling (andere) geschillen

Artikel 32 Andere geschillen

Op verzoek van het bevoegd gezag dan wel de raad dan wel een geleding van de raad beslist de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, overeenkomstig het eigen reglement, in geschillen tussen het bevoegd gezag en de raad dan wel de geleding, die de medezeggenschap als bedoeld in de Wms betreffen en waarvoor de wet niet in een geschillenregeling voorziet. De uitspraak van de commissie is bindend.

Paragraaf 8 Optreden namens het bevoegd gezag

Artikel 33 Lid van het bovenschools management voert overleg

- overleg namens bevoegd gezag** 1. Namens het bevoegd gezag voert een daartoe aangewezen lid van het bovenschoolse management het overleg, als bedoeld in dit reglement, met de raad.
- ontheffing van overlegtaak** 2. Indien twee derde deel van het aantal leden van de raad daartoe instemt, kan de raad het bevoegd gezag verzoeken het lid van het bovenschoolse management geheel of gedeeltelijk te ontheffen van zijn taak om de besprekingen te voeren. Het verzoek is met redenen omkleed.
3. Het bevoegd gezag verleent de in het vorige lid bedoelde ontheffing:
 - a. indien het lid van het bovenschoolse management in redelijkheid niet geacht kan worden in het algemeen de besprekingen te voeren dan wel
 - b. indien het lid van het bovenschoolse management in redelijkheid niet geacht kan worden de besprekingen over één of meer aangelegenheden te voeren.
4. Het bevoegd gezag besluit zo spoedig mogelijk op het verzoek en stelt de raad schriftelijk in kennis van zijn besluit. De ontheffing is voor bepaalde tijd en

kan alle of alleen bepaalde gevallen betreffen. Het besluit is met redenen omkleed.

Paragraaf 9 Overige bepalingen

Artikel 34 Rechtsbescherming

geen nadeel (gewezen) GMR-lid Het bevoegd gezag draagt er zorg voor dat de personen die staan of gestaan hebben op een lijst van kandidaat gestelde personen als bedoeld in artikel 9 van dit reglement, alsmede de leden en de gewezen leden van de GMR niet uit hoofde daarvan worden benadeeld in hun positie met betrekking tot de school.

Artikel 35 Wijziging reglement

wijziging reglement Het bevoegd gezag legt elke wijziging van dit reglement als voorstel voor aan de raad en stelt het gewijzigde reglement slechts vast voor zover het na overleg al dan niet gewijzigde voorstel de instemming van ten minste twee derde deel van het aantal leden van de raad heeft verworven.

Artikel 36 Citeertitel; inwerkingtreding

Dit reglement kan worden aangehaald als: GMR Reglement Vivente 2022.
Dit reglement treedt in werking met ingang van 1 augustus 2022.

Toelichting bij gebruik

artikel 1 onder h.

De Wms schrijft duidelijk voor wat verstaan moet worden onder schoolleiding. Men kan natuurlijk de definitie voor de eigen organisatie oprekken, maar dan betekent dat er ook een uitbreiding plaats heeft van de bevoegdheden van de (G)MR m.b.t. de advisering bij de benoeming van bijvoorbeeld sector- of locatiedirecteuren e.d. (artikel 22 onder h).

artikel 1 onder j.

In artikel 1 onder k Wms is een definitie gegeven voor de geleding. Helaas gebruikt de Wms dit woord niet geheel consistent: meestal wordt de definitie gehanteerd zoals die in artikel 1 onder k. van de Wms is geformuleerd en zoals die ook hier is gebruikt, maar een aantal malen wordt kennelijk de achterban van de geleding bedoeld. Dit is in de Wms bijvoorbeeld het geval in artikel 7 lid 3 en artikel 22 onder d. Het gevolg daarvan is dat ook in dit reglement een enkele maal het woord geleding wordt gebruikt in de zin van achterban.

artikel 4 lid 1

conform artikel 3 lid 7 Wms

artikel 4 lid 2

conform artikel 3 lid 8 Wms

artikel 4 lid 4

Dit lid is opgenomen om ongewenste belangenverstrengeling en onduidelijkheid over rollen te voorkomen. Uiteraard zijn er meer situaties denkbaar, maar het verdient aanbeveling daarvan geen uitputtende lijst te maken, maar gewoon het gezonde verstand te gebruiken.

Een ander punt hierbij is het mogelijke lidmaatschap van schooldirecteuren in de GMR. Verboden is dat niet, en de belangen van directeuren moeten in de GMR zeker niet veronachtzaamd worden. Anderzijds kunnen directeuren hun invloed op de beleidsvorming voor de hele vereniging of stichting ook al in een directeurenberaad uitoefenen, en kan hun aanwezigheid in de GMR door de overige leden – en de bestuurder – als onplezierig ervaren worden.

artikel 5 lid 3

De ervaring leert dat een zekere doorstroming in vertegenwoordigende functies wenselijk is om te voorkomen dat bepaalde personen te lang en te zwaar hun stempel drukken op het functioneren van het orgaan in kwestie. Daarnaast kan het nieuwe kandidaten over de streep trekken wanneer duidelijk is dat het lidmaatschap van een raad gelimiteerd is in tijd.

Hoewel de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS een dergelijke maximum zittingsduur in strijd achtte met de wet (LCG WMS 31 oktober 2016, 107381) heeft de Ondernemingskamer van het Gerechtshof Amsterdam uitgesproken dat door een dergelijke bepaling niemand categorisch van het lidmaatschap wordt uitgesloten en er dus geen sprake is van strijd met de wet (ECLI:NL:GHAMS:2017:563).

Artikel 5 lid 4

De bedoeling van de laatste zinsnede is dat wanneer iemand in een tussentijdse ontstane vacature voorziet, bijvoorbeeld een jaar voordat degene die hij vervangt zou aftreden, zijn maximale zittingsduur niet daardoor met twee jaar wordt bekort, maar met een jaar wordt verlengd, uitgaande van een zittingsperiode van drie jaar. Omgekeerd betekent het dat wanneer iemand in de plaats treedt van een lid dat nog twee jaar te gaan had de maximale zittingsduur niet wordt verlengd met twee jaar, maar bekort met één jaar.

artikel 6

In uitzonderingssituaties kan de leiding van de verkiezingen berusten bij het bevoegd gezag. Dat is het geval wanneer bijvoorbeeld een nieuwe school wordt gesticht, of een nevenvestiging tot zelfstandige school wordt omgezet, of na een fusie een GMR gevormd moet worden. De verkiezing van een voorlopige raad wordt dan door het bevoegd gezag georganiseerd. Zie artikel 44 lid 1 en 4 Wms. Ook kan het gebeuren dat een raad door de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS is ontbonden, met gebruikmaking van artikel 35 lid 3 Wms. Ook dan moet het bevoegd gezag verkiezingen organiseren. Ontbinding is slechts mogelijk als de commissie in haar uitspraak aan de MR de verplichting heeft opgelegd handelingen te verrichten of na te laten en de MR een dergelijke verplichting niet nakomt. Zie LGC WMS 19 juni 2020, 109264. Het bevoegd gezag kan echter niet vanwege vermeende onrechtmatigheid van verkiezingen of het uitblijven daarvan zelf nieuwe verkiezingen organiseren en daarmee *de facto* de raad ontbinden. Zie LCG WMS 21 januari 2019, 108524, en 25 februari 2019, 108586.

artikel 9

Deze lijst zal niet geheel overeenkomen met bijvoorbeeld de lijst van ouders wanneer toepassing gegeven is aan artikel 8 lid 2 van dit reglement.

In de Wms is de mogelijkheid geboden, dat organisaties van personeel en ouders kandidaten voordragen voor het lidmaatschap van de MR.

artikel 11 lid 3

Elektronisch stemmen is een mogelijkheid waarbij wel aan twee voorwaarden moet worden voldaan:

- a. Het moet niet mogelijk zijn meer stemmen uit te brengen dan waartoe men gerechtigd is;
- b. Wat men gestemd heeft mag niet zichtbaar zijn.

artikel 12 lid 1

De strekking van dit artikel is de mogelijkheid te bieden dat bij meer kandidaten dan zetels de kiesgerechtigden in de gelegenheid worden gesteld meer stemmen uit te brengen. Een voorbeeld: In de personeelsgeleding zijn twee vacatures en vier kandidaten. De GMR kan besluiten dat iedere kiesgerechtigde één stem uitbrengt en de twee personen die de meeste stemmen hebben verzameld in de GMR zitting nemen. Maar ook kan de GMR besluiten iedere kiesgerechtigde twee stemmen mag uitbrengen, uiteraard op twee verschillende kandidaten, waarbij vervolgens weer de twee personen die de meeste stemmen hebben verzameld in de GMR zitting nemen.

Het verdient aanbeveling op het stembiljet uitdrukkelijk te vermelden hoeveel stemmen iedere kiesgerechtigde persoon maximaal mag uitbrengen en voor welke (sub)geleding.

artikel 12 lid 2

In dit reglement wordt ervan uitgegaan dat stemmen bij volmacht beperkt mogelijk moet zijn. Dat kan slechts gebeuren door een kiesgerechtigde persoon en wel voor ten hoogste één andere kiesgerechtigde persoon. Het is van belang dat deze mogelijkheid bekend is bij belanghebbenden en ook is het verstandig om vanuit de school een model volmacht op aanvraag beschikbaar te hebben.

artikel 13 lid 2

Met 'bekendgemaakt' wordt bedoeld dat van alle kandidaten het aantal verkregen stemmen bekendgemaakt wordt, ongeacht of zij al dan niet gekozen zijn. Dit is van belang wanneer de situatie als bedoeld in artikel 14 lid 1 zich zou voordoen. De kennisgeving van de uitslag moet ondertekend zijn door de voorzitter en de secretaris van de raad.

artikel 15

Bevoegd gezag en GMR voeren in ieder geval met elkaar overleg indien het bevoegd gezag, de raad of een geleding dat expliciet wensen. Het bevoegd gezag overlegt in de regel met de voltallige raad. De wet biedt de mogelijkheid hiervan af te wijken. Het bevoegd gezag kan ook met de afzonderlijke geledingen overleg voeren. Dat kan alleen gebeuren als aan de volgende twee voorwaarden wordt voldaan:

- de raad moet het initiatief nemen tot dit afzonderlijke overleg;
- ten minste twee derden van de leden van de raad en de meerderheid van de geledingen moeten met het afzonderlijke overleg instemmen.

Verder kan hier opgemerkt worden dat het bevoegd gezag de GMR de gelegenheid moet geven ook buiten aanwezigheid van bijvoorbeeld directieleden te vergaderen. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 9 februari 2012, 105158.

artikel 15 lid 1

Dit overleg is niet vrijblijvend. Van beide partijen mag verwacht worden dat ze het overleg niet uit de weg gaan en bereid zijn een open en reëel overleg te voeren. Zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 29 oktober 2012, 105532, en 16 oktober 2014, 106236.

artikel 16

De GMR kan alle zaken bespreken, die (een meerderheid van) de scholen aangaan. Over die zaken kan de GMR ook voorstellen aan het bevoegd gezag voorleggen.

‘Alle aangelegenheden, (een meerderheid van) de scholen betreffende’ houdt in, dat ook over bepaalde ‘gevoelig liggende’ zaken gesproken zou kunnen worden, die bijvoorbeeld de privacy van een persoon of de goede naam van (een meerderheid van) de scholen kunnen bedreigen.

Overigens wordt opgemerkt dat de voorstellen van de MR uiteraard onderwerpen kunnen betreffen waar voor in de artikelen 10 tot en met 14 van de Wms een instemmings- of adviesbevoegdheid aan de MR is gegeven. Dat betekent echter niet dat het bevoegd gezag dan met die voorstellen om moet gaan als gold het zo’n ‘zware’ bevoegdheid. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 30 juni 2010, 104504.

Het bevoegd gezag moet binnen drie maanden gemotiveerd op initiatiefvoorstellen reageren. Vóór het bevoegd gezag die reactie geeft, moet het de raad in de gelegenheid stellen over dat onderwerp overleg te voeren. Dat overleg vindt in de regel met de voltallige GMR plaats. De wet biedt de mogelijkheid hiervan af te wijken. Zie verder de toelichting op artikel 15.

Wellicht ten overvloede wordt hierbij opgemerkt dat eventuele geschillen voortvloeiend uit besprekingen als bedoeld in dit artikel niet kunnen worden voorgelegd aan de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, maar dat in dat geval de regeling van artikel 32 van dit reglement van toepassing is.

artikel 17 lid 2

De tweede algemene taak die de MR door de wetgever opgedragen heeft gekregen betreft het tegengaan van discriminatie en de bevordering van gelijke behandeling. Discriminatie wordt hier opgevat als het maken van een ongerechtvaardigd onderscheid op grond van vooroordelen en generalisaties ten aanzien van groepen van personen. Die vooroordelen hebben veelal te maken met geslacht, ras, land van herkomst, godsdienst of levensovertuiging, seksuele geaardheid, leeftijd of handicaps. Zij hebben betrekking op kenmerken van een persoon waarvan hij in het geheel geen afstand kan doen (ras, land van herkomst, leeftijd, handicaps), of die hij alleen kan veranderen of verbloemen met grote schade voor zijn eigen persoonlijkheid en welbevinden (godsdienst, seksuele geaardheid). De basis voor deze opdracht aan de MR wordt vaak gezien in artikel 1 van de Grondwet:

Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

De vraag is of dat helemaal terecht is. De zogeheten grondrechtencatalogus van de artikelen 1 tot en met 23 van de Grondwet is namelijk vooral bedoeld als een opdracht aan de overheid in de bejegening van burgers (verticale werking). Over de mate waarin dit artikel derhalve ook zou moeten werken tussen burgers onderling (horizontale werking) bestaat groot verschil van inzicht bij juristen en politici.

Op grond van nadere wetgeving en (Europese) jurisprudentie is wel duidelijk dat onderscheid in sommige gevallen wel degelijk geoorloofd is. Zo mag een bijzondere school eisen stellen t.a.v. de godsdienst van de medewerkers en (ouders van) leerlingen, en kan door een school waar nagenoeg alleen vrouwen werken best nadrukkelijk onder mannen geworven worden. Ook zijn bepaalde maatregelen om oudere werknemers, of juist beginners te ontlasten lang niet altijd in strijd met het verbod op leeftijdsdiscriminatie.

artikel 18 lid 1

In beginsel is het aan de raad zelf om te bepalen welke informatie nodig is voor de vervulling van zijn taak. Zie LCG WMS 9 juni 2017, 107696. Wel is er de grens van de redelijkheid: van het bevoegd gezag kan niet verlangd worden gegevens aan te leveren waarover het niet (meer) beschikt, en die bovendien niet (meer) van belang zijn voor het uitoefenen van de medezeggenschap. Zie LCG WMS 24 april 2020, 109086.^[1]

Het feit dat een lid van de MR volgens het bevoegd gezag op niet-reglementaire wijze zou zijn togetreden tot de MR, kan er niet toe leiden dat het bevoegd gezag niet aan zijn informatieplicht als bedoeld moet voldoen. Geschillen over de legitimiteit van de samenstelling van de MR, moeten niet via inhouding van informatie maar via de procedure van een nalevingsgeschil van artikel 35 Wms beslist worden. Zie LCG WMS 16 mei 2019, 108497.

Aan de informatieplicht van het bevoegd gezag worden hoge eisen gesteld. Wanneer de verstrekte informatie te laat is, of apert onvolledig kan de MR niet tot een goede afweging van belangen komen. In een mogelijke geschillenprocedure wordt hier door de geschillencommissie zwaar aan getild. Zie bijvoorbeeld de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 12 december 2017, 107852. Ook tellen niet alleen argumenten mee, maar ook de mate waarin die argumenten gestaafd worden door feiten uit onderzoek. Zie ook de uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 5 juni 2012, 105237, 25 juni 2012, 105367, 2 augustus 2012, 105501, 12 september 2012, 105529, 4 januari 2013, 105596, 11 juni 2014, 106216, 20 november 2014, 106429.

artikel 18 lid 2 onder f en g

De wet schrijft voor dat het bevoegd gezag ten minste éénmaal per jaar de GMR schriftelijk informeert over de hoogte en inhoud van de arbeidsvoorwaardelijke regelingen en afspraken per groep van de in de school werkzame personen en de leden van het bevoegd gezag. Hieronder vallen dus ook de bezoldiging en rechtspositionele regelingen van algemene en bovenschoolse directeuren, en bezoldigde bestuurders.

Om de privacy van de betrokkenen te waarborgen is in artikel 8 lid 5 Wms bepaald dat indien de groep uit minder dan vijf personen bestaat twee of meer functies kunnen worden samengevoegd, zodat wel een groep van ten minste vijf personen ontstaat.

artikel 19

Het is niet nodig iedereen het jaarverslag toe te zenden. Het kan ook via intranet bekend worden gemaakt.

artikel 20 lid 1

Omdat de raad de wettelijke opdracht heeft openheid en onderling overleg te bevorderen, is in het reglement gekozen voor het principe dat de vergaderingen van de raad openbaar zijn. De raad kan besluiten om achter gesloten deuren te vergaderen. In het reglement is aangegeven, dat de raad daartoe kan besluiten als er over individuen wordt gesproken of het karakter van onderwerp aanleiding vormt de zaak vertrouwelijk te behandelen.

Het zal duidelijk zijn dat waar mogelijk de plicht tot geheimhouding vooraf wordt meegedeeld. Er kunnen zich echter gevallen voordoen waarbij pas tijdens de bespreking blijkt dat geheimhouding m.b.t. het aan de orde zijnde onderwerp verstandig is. Ook dan nog kan de verplichting worden opgelegd. Tenslotte zijn er ook situaties denkbaar waarbij, hoewel expliciete mededeling achterwege blijft, een lid van de raad zal moeten begrijpen dat de inhoud van het overleg niet verspreid mag worden.

artikelen 21 tot en met 24

Aan de zorgvuldigheid bij instemmings- of adviesaanvragen stelt de geschillencommissie hoge eisen. Zie de uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 25 juni 2012, 105367, 12 september 2012, 105529, 4 januari 2013, 105596, en 31 maart 2016, 107108.

Een vraag die zich steeds opdringt is: wanneer is de MR van een school bevoegd en wanneer is dat de GMR. De Wms zegt in artikel 16 lid 1 dat wanneer het gaat om aangelegenheden die van gemeenschappelijk belang zijn voor alle scholen of voor de meerderheid van de scholen, de GMR van rechtswege bevoegd is. Het is in dat kader niet van beslissende betekenis of het voorgenomen besluit van het bevoegd gezag voor alle scholen of voor de meerderheid van de scholen zal gelden. 'Gemeenschappelijk belang' veronderstelt dat er sprake is van een schooloverstijgend belang. De MR heeft op dit punt slechts instemmingsrecht indien en voor zover de op centraal niveau vastgestelde regeling daarvoor ruimte biedt. Ook de aard van het onderwerp kan maken dat de GMR bevoegd is, ook waar het een minderheid van de scholen betreft. Zie de uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 7 december 2009, 104312; 8 juni 2011, 104469; 29 mei 2012, 105291; 31 juli 2015, 106715; **26 oktober 2015, 106913 en 13 juli 2017, 107664..**

artikel 21

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met artikel 10 Wms.

De instemmingsbevoegdheid betreft de gehele raad. Hoe per geleding is gestemd, is derhalve irrelevant voor de uitslag. Wanneer de stemmen staken wordt het voorstel van het bevoegd gezag geacht te zijn verworpen en is er dus geen instemming gegeven.

Verder moet opgemerkt worden dat het niet mogelijk is dat een geleding van de (G)MR een geschil bij de LCG WMS aanhangig maakt in verband met een bevoegdheid die aan de gehele raad is toegekend. Zie LCG WMS 14 juli 2021, 2021009175.

artikel 21 onder a

Veelal wordt het begrip 'onderwijskundige doelstellingen' uitgelegd als het onderwijskundig concept van de school. Scholen kunnen ervoor kiezen voor bepaalde onderwijskundige idealen na te streven, die tot uitdrukking komen in de manier waarop wordt lesgegeven of waarop met de kinderen wordt omgegaan. Bekende concepten zijn die van het daltononderwijs, of de jenaplanscholen. Wanneer de MR gevraagd wordt om instemming met een nieuw of aangepast onderwijskundig concept zal men in de beoordeling daarvan zich moeten laten leiden door de eisen van de kerndoelen (Besluit vernieuwde kerndoelen WPO, Besluit van 8 oktober 2005, *Stb.* 2005, 551, en Besluit kerndoelen onderbouw VO, Besluit van 7 juni 2006, *Stb.* 2006, 316) en zich de vraag moeten stellen of het

voorstel in voldoende mate waarborgt dat die kerndoelen door het gros van de leerlingen gehaald kunnen worden.

artikel 21 onder b

Het schoolplan bevat een beschrijving van het beleid met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs dat binnen (een meerderheid van) de scholen wordt gevoerd en omvat in ieder geval het onderwijskundig beleid, het personeelsbeleid en het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Het schoolplan omvat mede het beleid ten aanzien van de aanvaarding van sponsorgelden. Een en ander is geregeld in artikel 12 WPO.

Het begrip leerplan in de Wms wekt enige verwarring. Het wordt in het spraakgebruik namelijk op verschillende niveaus gebruikt. Op macroniveau heeft het woord betrekking op bijvoorbeeld de eindtermen, welke bij het vak rekenen aan de orde moeten komen. SLO is één van de organisaties die daarover voorstellen formuleert. Op mesoniveau heeft een leerplan betrekking op de verdeling van onderdelen en thema's over de leerjaren van de school, zoals de vraag of en in hoeverre en in welke groepen de zaakvakken of de expressievakken geclusterd kunnen worden. Zie de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 10 mei 2016, 107152. Tenslotte wordt het begrip ook op microniveau gebruikt, gekoppeld aan de individuele leerling, of een selecte groep leerlingen. De insteek is dan veelal de aanpak van specifieke leerproblemen. In dit reglement gaat het met name over (de hoofdlijnen) van het leerplan op mesoniveau.

Onder omstandigheden kan ook de keuze van een lesmethode gerekend worden onder de instemmingsbevoegdheid van de raad. Zie de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 10 februari 2015, 10653.^[2]

artikel 21 onder c

Het schoolreglement betreft een reglement waarin spelregels voor de goede gang van zaken in de school en voor de verschillende daarin functionerende personen en groepen zijn vastgelegd. De wet spreekt van een 'mogelijk schoolreglement' en gaat dus niet uit van de verplichting zo'n document op te stellen. Het is daarbij niet duidelijk waarin een schoolreglement zou verschillen van het in artikel 13 lid 1 onder e, c.q. artikel 14 lid 2 onder e Wms genoemde ouderstatuut.

artikel 21 onder d

Dit valt uiteen in de volgende categorieën:

- verlenen van hand- en spandiensten (zoals organiseren van festiviteiten, koffiezetten, schoolmelkvoorziening, begeleiding van schoolreizen, hulp bij overblijven^[3]);
- administratieve/technische ondersteuning (zoals tik- en kopieerwerk, bijhouden documentatiecentrum, vervaardigen/herstellen leermateriaal);
- onderwijsgevende activiteiten (zoals assisteren bij leesonderwijs, voorbereiding/aanvullend onderwijs bij handenarbeid, muziekonderwijs).

artikel 21 onder e

Bij veiligheid, welzijn en gezondheid kan gedacht worden aan:

- veiligheidsbeleid: de sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen;
- regels rondom corona en de daarbij behorende protocollen
- de regels over rookvrije schoolpleinen;
- regels i.v.m. brandpreventie/calamiteiten;
- regels i.v.m. EHBO;
- internetfilters tegen porno, geweld en 'foute' (denk)beelden;
- beleid i.v.m. verkeersgevaarlijke situaties rond de school (verkeers-brigade, verkeersouders);
- pestprotocollen en mogelijkheden tot socialevaardigheidstrainingen;

- een zwemprotocol.
- Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld

Het opstellen van veiligheidsbeleid is een verplichting die voortvloeit uit de artikelen 4c WPO.

Op 1 juli 2016 is de wet op het Huis van de Klokkenluiders in werking getreden. De (G)MR heeft op basis van dit artikelonderdeel een instemmingsbevoegdheid waar het gaat om het vaststellen van een klokkenluidersregeling.

artikel 21 onder f

Het gaat hier over sponsoring en reclame-uitingen binnen de school. Hierover is een sponsorconvenant 2020-2022 gesloten tussen het Ministerie van OCW, de werkgevers- en werknemersorganisaties, de ouderorganisaties, het Laks, de Consumentenbond en de Groep Educatieve Uitgeverijen. Het convenant benoemt sponsoring door bedrijven en organisaties. De definitie van de tegenprestatie die een school levert in ruil voor de geldelijke of materiële bijdrage is in een toegevoegd toetsingskader verduidelijkt. De formulering over sponsoring en het bevorderen van een gezonde leefstijl sluiten aan op het Preventieakkoord. Zie *Kamerstukken II*, 2019–2020, 35 300 VIII, nr. 148.

artikel 21 onder g

Schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs zijn wettelijk verplicht een klachtenregeling te hebben. Een klacht over het optreden van (een lid van) het college van bestuur kan worden ingediend bij de voorzitter van de raad van toezicht. De raad van toezicht zal de klacht behandelen overeenkomstig hetgeen is verwoord in de geldende interne klachtenregeling van de school.

artikel 21 onder h

Dit is een belangrijke aangelegenheid, waarbij, vóór de beslissing te nemen wellicht een procedure gevolgd kan worden, waarbij de regeling van de gevolgen van de overdracht of fusie voor personeel, ouders en leerlingen eerst goed in kaart worden gebracht en (per geleding) aan instemming worden onderworpen. Alvorens een besluit te nemen over fusie of overdracht van de school dienen op grond van artikel 15 lid 3 Wms de ouders worden geraadpleegd.

Wanneer bij een voorgenomen fusie – ook binnen het zelfde bevoegd gezag – de wettelijk voorgeschreven fusie-effectrapportage ontbreekt kan de MR niet tot een goede afweging kan komen. Zie de uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 25 april 2012, 105281, 4 januari 2013, 105596, 28 maart 2013, 015648 en 9 juli 2013, 105783. Ook voor het overige is een zorgvuldige procedure van het grootste belang. Zie LCG WMS 1 mei 2017, 107558.

In sommige gevallen kan een besluit tot fusie niet genomen worden, waarop het bevoegd gezag besluit één van de scholen op te heffen. Zie LCG WMS 10 februari 2021, 109550.

De vraag of ook een intentieverklaring tot fusie of overdracht ter instemming moet worden voorgelegd zou bevestigend beantwoord kunnen worden: het artikelonderdeel betreft niet alleen het besluit tot fusie of overdracht als zodanig, maar ook vaststelling of wijziging van het beleid ter zake. Een intentiebesluit is een besluit dat betrekking heeft op ‘het beleid ter zake’.

artikel 21 onder i

Dit artikelonderdeel betreft een vrij technische materie die op het volgende neerkomt. Een school heeft een nevenvestiging of dislocatie en het bestuur heeft redenen om van die nevenvestiging of dislocatie een zelfstandige school te maken. Sowieso scheelt dat in de bekostiging omdat er per school (Brinnummer) een vaste voet in de bekostiging verstrekt wordt. Om tot vorming van een zelfstandige school over te gaan moet wel aan bepaalde getalscriteria worden voldaan, waarvan de bestendigheid bovendien moet blijken uit volgens een bepaalde methode opgestelde prognoses. In artikel 84a van de Wet op het primair onderwijs worden de strenge eisen zoals neergelegd in artikel 78 van dezelfde wet genuanceerd. Daaraan is dan wel de verplichting voor het bevoegd gezag

verbonden aan de MR instemming te vragen voor het verzelfstandigen van die nevenvestiging, terwijl aan de afzonderlijke personeels- en oudergeleding instemming moet worden gevraagd met de regeling van de gevolgen van deze verzelfstandiging voor respectievelijk personeel en ouders/leerlingen.

Wellicht ten overvloede: aan de nieuw gevormde school zal een eigen MR moeten worden verbonden.

artikel 22

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met artikel 11 lid 1 Wms.

Het betreft hier aangelegenheden die vaak ingrijpende consequenties hebben voor het personeel, de ouders en de leerlingen. Er is daarom gekozen voor een zorgvuldige procedure van besluitvorming, die optimaal recht doet aan enerzijds de verantwoordelijkheid en handelingsruimte van het bevoegd gezag en anderzijds recht doet aan de invulling van medezeggenschap van personeel, ouders en leerlingen.

Het woord 'vooraf' in de aanhef van dit artikel betekent dat de adviesaanvraag de MR bereikt vóór het bevoegd gezag een besluit neemt, en op zodanig tijdstip dat het advies van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming (artikel 17 onder a Wms). Dat houdt echter niet in dat het bevoegd gezag elke handeling die zou kunnen dienen ter voorbereiding van het besluit zou moeten opschorten tot de MR een advies heeft gegeven. Zie ook de uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 15 april 2013, 105633 en 14 mei 2018, 108079.

Ook voor het overige is het goed de bepalingen van artikel 17 Wms in acht te nemen. Zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 31 maart 2016, 107108; 5 juli 2017, 107643.,

De (G)MR is niet verplicht een advies uit te brengen, maar wordt daartoe 'in de gelegenheid gesteld'. Niettemin moet het bevoegd gezag niet lichtvaardig aannemen dat de (G)MR van dit recht afstand heeft gedaan. Zie LCG WMS 19 juni 2020, 109300.

Tenslotte moet hier opgemerkt worden dat het niet mogelijk is dat een geleding van de (G)MR een geschil bij de LCG WMS aanhangig maakt in verband met een bevoegdheid die aan de gehele raad is toegekend. Zie LCG WMS 14 juli 2021, 2021009175.

artikel 22 onder a

De aangelegenheid *hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid .. enz.* gaat vooraf aan het feitelijk vaststellen van de begroting van de school. In de begroting is sprake van de bestemming in 'cijfertjes', nadat eerder een aantal beleidskeuzes is gemaakt. Daarom gaat het met name bij de aangelegenheid *hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid .. enz.*

Hierbij zijn in elk geval de volgende elementen aan de orde:

- een duidelijk overzicht van beschikbare gelden/inkomsten (van overheid, derden en eventuele eigen gelden) en van eerder gemaakte reserveringen;
- op welke beleidsuitgangspunten (onderwijskundig, personeels-/formatiebeleid, materieel beheer) zal de begroting worden gebaseerd;
- wat is globaal de financiële vertaling daarvan en ten behoeve van welke doelen (bijv. afschrijving inventaris, onderhoud, seniorenbeleid, nascholing, bepaalde onderwijskundige projecten, leermiddelen enz.);
- in hoeverre en waarom is er sprake van wijziging in uitgangspunten ten opzichte van voorafgaand meerjarig financieel beleid;
- wat is de verhouding tussen de bestemming personeel en materieel;
- wat is de verdeling over sectoren, studierichtingen, opleidingen, afdelingen of locaties;
- is er sprake van de noodzaak van extra of in minder mate sparen/reserveren dan in voorgaande jaren of juist van gebruikmaking van eerdere reserveringen.

Op grond van artikel 18 lid 2 kan de raad aanspraak maken op een adequate informatievoorziening over zowel de inkomstenkant als de beoogde uitgavenkant.

De GMR ontvangt de uiteindelijk vastgestelde begroting ter informatie om desgewenst te kunnen beoordelen of de besluiten met betrekking tot 'de hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid' daarmee in overeenstemming zijn.

In de jurisprudentie is *hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid* geen eenduidig begrip. Enerzijds stelt de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS vast dat het niet om kleinigheden zoals de scholing van een leerkracht gaat (LCG WMS 28 oktober 2008, 08.017), maar anderzijds vindt de commissie ook dat een post van € 30.000 die in de meerjarenbegroting is opgenomen om die reden tot de hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid behoort (LCG WMS 22 augustus 2016, 107249).

artikel 22 onder b

Bij de verdeling van de middelen over de scholen kunnen verschillende systematieken worden toegepast. Er kan voor gekozen worden dat elke school krijgt wat volgens het ministerie voor die school bedoeld is en vervolgens werd er een percentage voor het centrale gedeelte afgedragen. Ook kan gekozen worden voor een allocatiesystematiek waarbij in principe alle gelden op één plek binnenkomen en verdeeld worden over de scholen op grond van andere criteria. Natuurlijk speelt allereerst de omvang van de school een rol, maar er kan ook gewerkt worden met vaste voeten, bepaalde voorzieningen op grond van de personeelssamenstelling o.i.d.

artikel 22 onder c

Beëindiging van de werkzaamheden van de school houdt in een opheffing van de school zonder meer, d.w.z. zonder samenvoeging met één of meer andere scholen. Alvorens een besluit te nemen over beëindiging van de school moeten op grond van artikel 15 lid 3 Wms de ouders worden geraadpleegd. In sommige gevallen kan een besluit tot fusie niet genomen worden, waarop het bevoegd gezag besluit één van de scholen op te heffen. Zie LCG WMS 10 februari 2021, 109550.

Bij belangrijke inkrimping of uitbreiding van de werkzaamheden van de school kan gedacht worden aan het afstoten of toevoegen van een afdeling of schoolsoort aan een scholengemeenschap of het ontplooiën van contractactiviteiten.

Behalve beëindiging van de werkzaamheden van de totale school kan er ook sprake zijn van de beëindiging van de werkzaamheden van een deel van de school. Dat gebeurt bijvoorbeeld wanneer een nevenvestiging wordt opgeheven. Dit geldt niet wanneer de nevenvestiging verzelfstandigd wordt. In het VO kan gedacht worden aan een afdeling van het vmbo die moet sluiten wegens gebrek aan belangstelling. Daarmee is een grijs gebied betreden tussen beëindiging en inkrimping van de werkzaamheden van een deel van de school. Inhoudelijk en procedureel doet dat verschil echter niet ter zake, zij het dat de veronderstelde keuzevrijheid van het bevoegd gezag – en daarmee het belang van het gevraagde advies van de MR – groter zal zijn bij inkrimping dan bij beëindiging. In ieder geval kan het vergroten van de gemiddelde groeps grootte niet geïnterpreteerd worden als inkrimping van de werkzaamheden. Zie LCG WMS d.d. 14 juli 2021, 2021009175.

Van het bevoegd gezag wordt verwacht dat het de MR tijdig betreft bij de besluitvorming. Zie artikel 17 aanhef en onder a Wms, en LCG WMS 5 juli 2017, 107643.

Onder het begrip belangrijke uitbreiding van de werkzaamheden van de school valt ook een toename van de werkzaamheden van de school als gevolg van de geplande toename van het aantal leerlingen. Naar het oordeel van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS is er sprake van een belangrijke uitbreiding als het gaat om een wezenlijke, structurele of in kwantitatief opzicht aanzienlijke uitbreiding. Zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 26 september 2013, 105822.

artikel 22 onder d

Onder duurzame samenwerking met een andere instelling/een ander bevoegd gezag kan gedacht worden aan:

- de betrekkingen met een schooladviesdienst, een landelijke pedagogisch centrum,, een PABO, het CITO;

- de samenwerking met cultuur-, sport- of welzijnsinstellingen;
- een samenwerkingsverband tussen scholen (gemeenschap van scholen);
- samenwerkingsverbanden tussen verschillende bevoegde gezagsorganen, bijvoorbeeld in het kader van de aanpak van arbeidsmarktproblemen of de instandhouding van voorzieningen in de regio, de samenwerking in de beroepskolom, de vorming van een coöperatie of federatie.
- het afnemen van internetdiensten (zie LGC WMS 19 december 2020, 108929)

Overigens bestaat het adviesrecht ook wanneer afspraken gewijzigd worden in een samenwerkingsovereenkomst waarop in het verleden positief is geadviseerd. Zie de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 30 mei 2018, 107952.

artikel 22 onder e

Hier worden projecten en experimenten bedoeld die een ingrijpende werking zouden kunnen hebben voor het onderwijs, de organisatie en de rechtspositie, zoals een pilot ter voorbereiding van de overstap naar een volkomen ander onderwijskundig concept, of de deelname aan een landelijk project, waarvoor bijvoorbeeld tijdelijk extra personeel moet worden aangetrokken.

Het woord 'deelneming' doet veronderstellen dat een bevoegd gezag of school aansluiting zoekt bij een project of experiment dat buiten de eigen organisatie wordt opgestart of uitgevoerd. Een intern project of experiment valt dus niet meteen onder dit artikelonderdeel. Zie ook Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 19 juni 2014, 106194.

artikel 22 onder f

Vaststelling/wijziging van beleid met betrekking tot de organisatie van de school kan bijv. inhouden:

- wijziging belangrijke overlegstructuren (vakgroepen, middenmanagement);
- het invoeren van meerschoolse directeuren/directies;
- verhuizing van (een deel van) de school;
- sluiting van een dependance, waarbij het in de laatste twee gevallen niet gaat om een situatie van scholenfusie;
- afstaan van een deel van de school/het schoolgebouw ten behoeve van andere scholen of doeleinden.

Verder kunnen we opmerken dat onder omstandigheden ook het formeren of opheffen van combinatiegroepen onder dit artikelonderdeel kan vallen. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 28 oktober 2008, LGC WMS 08.017.

artikel 22 onder g

Dit kan bijvoorbeeld inhouden de vraag of een sollicitant die de grondslag niet onderschrijft toch benoemd kan worden en onder welke voorwaarden. Dit is een belangrijk punt omdat, wanneer hiervoor geen duidelijk beleid is geformuleerd, of de school inconsistent is in de uitvoering er van, dit kan leiden tot een geschil voor en oordeel door het College voor de rechten van de mens.

Het is niet ondenkbaar dat dit beleid ook statutair is vastgelegd. Wijziging zal dan ook impliceren dat de statuten moeten worden aangepast. Wanneer de school uitgaat van een vereniging heeft de ledenvergadering daarin het laatste woord. Formeel zal die dan ook de adviesaanvraag bij de GMR moeten neerleggen.

artikel 22 onder h

Dit is een van de weinige keren dat de MR zich uitspreekt over personen in plaats van over regelingen of over voorgenomen beleid. Onder de schoolleiding wordt in dit verband mede verstaan schoolleiding ad interim of op detacheringbasis. Zie ook de uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 3 juli 2008, 08.011, 17 november 2009, 104268, 29 juni 2011, 104917, 12 juni 2012, 105346 en 2 juli 2015, 106794. Daarbij is dit artikelonderdeel ook van toepassing wanneer

bijvoorbeeld een adjunct-directeur benoemd wordt tot directeur, of een conrector tot rector, of wanneer een benoeming voor bepaalde tijd wordt verlengd of omgezet in een benoeming voor onbepaalde tijd. Zie ook de uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 19 oktober 2009, 104227, 14 juli 2010, 104590, en 9 oktober 2017, 107800.

Van deze bevoegdheid kan geen gebruik gemaakt worden bij het vrijwillig ontslag van een lid van de schoolleiding, of als hij op eigen verzoek binnen hetzelfde bevoegd gezag bij een andere school tewerkgesteld wordt. Zie de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 12 juni 2012, 105346. Voor de duidelijkheid: wanneer dezelfde functie onder een andere benaming wordt voortgezet is er geen sprake van ontslag. Zie de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 14 mei 2018, 107943. Wanneer echter het lid van de schoolleiding ontslag neemt op basis van een zogeheten vaststellingsovereenkomst – hij en het bevoegd gezag spreken af dat hij onder bepaalde voorwaarden vertrekt, meestal op grond van ernstig verstoorde verhoudingen – kan niet gezegd worden dat er sprake is van vrijwillig ontslag, en geldt ook de adviesbevoegdheid van de raad. Zie de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 19 augustus 2013, 105768. Voor een besluit van het bevoegd gezag tot schorsing – en dat is ook meestal tegen de wil van de betrokken directeur – hoeft de raad echter niet in gelegenheid gesteld te worden een advies uit te brengen: het is noch benoeming noch ontslag. Zie LCG WMS 9 juni 2017, 107696.

Het 'vrijstellen van werkzaamheden' van een lid van de schoolleiding kan leiden tot het ogenschijnlijk vrijwillig vertrek van de betrokkene. De facto is er echter plaats van een ontheffing uit de functie, en heeft de MR over een dergelijk besluit een adviesrecht. Zie LCG WMS 13 maart 2020, 109067.

Wanneer er goede redenen zijn om een bepaalde persoon op een directiepost te benoemen en daarom het bevoegd gezag niet voornemens is een sollicitatieronde te openen is het toch verplicht de raad om een advies te vragen, in elk geval over de randvoorwaarden waaronder de benoeming plaats zou moeten/kunnen vinden. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 5 november 2010, 104525 (benoeming boventallig lid van de algemene directie tot directeur van een school).

De adviesbevoegdheid van de MR m.b.t. aanstelling of ontslag van de schoolleiding levert echter nog al eens problemen op. Vaak wordt er voor gekozen een sollicitatiecommissie in te stellen. Deze commissie komt met een voorstel voor het bevoegd gezag, en vervolgens neemt het bevoegd gezag dat voorstel over – of niet.

Om met het laatste te beginnen: wanneer het bevoegd gezag besluit niet te benoemen of te ontslaan heeft de MR geen bevoegdheid t.a.v. dat besluit. Er wordt niemand benoemd, en er wordt niemand ontslagen. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 29 juni 2011, 104917.

Verder kan een negatief advies van de MR niet gestoeld zijn op criteria die niet genoemd zijn in het in goed overleg opgestelde profiel voor het te benoemen lid van de schoolleiding. Zie LCG WMS 30 juni 2021, 2021002080.

Bij het werk van de sollicitatiecommissie is vaak de GMR op een of andere manier betrokken. Zie ook bijlage XII behorende bij de CAO PO over de sollicitatiecode. Soms neemt iemand uit de GMR zitting in de commissie, soms neemt iemand op voordracht van de GMR zitting. Het is belangrijk de status van de betrokkene en zijn contacten met (de rest van) de GMR dan goed af te spreken. De meest zuivere route is in elk geval dat de GMR pas een adviesbevoegdheid heeft nadat de sollicitatiecommissie een kandidaat heeft voorgedragen *en* het bevoegd gezag een concreet voorstel tot benoeming heeft gedaan. Tijdens de sollicitatieprocedure dient de raad zich dan ook te onthouden van bemoeienis hiermee. De leden van de commissie zitten er – ook als zij vanuit, namens of op voordracht van de GMR benoemd zijn – zonder last of ruggenspraak. Zie ook LCG WMS 13 oktober 2008, 08.019, LCG WMS 12 juni 2012, 105346 en LCG WMS 22 mei 2019, 108719.

artikel 22 onder h1

Bij de aanstelling (benoeming) en het ontslag van leden van het bestuur betreft het, volgens de antwoorden van de minister op vragen vanuit de Eerste Kamer, uitvoerende bestuursleden, los van de vraag of zij bezoldiging ontvangen. Het ligt voor de hand dat de adviesaanvraag afkomstig is van het orgaan dat deze bestuurders benoemt, als regel het toezichthoudend orgaan.

Verder lijkt het aannemelijk dat de reeds ontwikkelde jurisprudentie met betrekking tot aanstelling en ontslag van leden van de schoolleiding van overeenkomstige toepassing is (zie de toelichting op artikel 22 onder h).

artikel 22 onder i

De mate waarin men concreet moet worden bij het beschrijven van de taakverdeling binnen het bovenschools management is niet geheel vast te stellen. Eerder moet gedacht worden aan een verdeling van de portefeuilles (onderwijs, personeel, materieel). Voor het woord managementstatuut worden binnen diverse organisaties ook andere benamingen gebruikt, zoals directiestatuut, managementreglement e.d. Als dit zo is, is het verstandig de terminologie door dit document heen en ook in andere documenten consistent te hanteren.

Dit artikelonderdeel is ook van toepassing wanneer bijvoorbeeld een adjunct-directeur benoemd wordt tot directeur, of een conrector tot rector, terwijl de post die de betrokkene verlaat niet meer wordt ingevuld. Het kan niet anders of de taakverdeling tussen de leden van de schoolleiding verandert daardoor. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 19 oktober 2009, 104227.

artikel 22 onder j

Het kan hierbij gaan om al of niet open toelating van leerlingen en de wijze waarop ouders daarover worden geïnformeerd. Denk ook aan toelating van kinderen met het syndroom van Down in het reguliere basisonderwijs. In dat laatste geval is er nauwe samenhang met het ondersteuningsprofiel van de school. Ook het vaststellen van een protocol time-out, schorsen, verwijderen en onaanvaardbaar gedrag ouders valt onder dit adviesrecht.

artikel 22 onder k

Een paar voorbeelden van onderwerpen:

- met welke opleidingsinstellingen wordt samengewerkt?
- hoeveel studenten worden tegelijk in de school toegelaten?
- tot wanneer is een beginnende docent vrijgesteld van het begeleiden van studenten?
- wordt er gekozen voor één aanspreekpunt voor de opleidingsinstellingen?
- wordt er iemand intern geschoold tot studentenbegeleider, of wordt daartoe zelfs een functie in het leven geroepen?
-

artikel 22 onder l

Het gaat hier om de vrije ruimte, naast de centraal vastgestelde zomervakantie, kerstvakantie en meivakantie, om een eigen invulling te geven aan de andere schoolvakanties, met dien verstande dat tevens rekening kan worden gehouden met een afstemming op lokaal/regionaal niveau.

Let wel: de vakantieregeling is die voor de leerlingen. De verlofregeling wordt geregeld bij de instemmingsrechten voor de personeelsgeleding. Zie ook de uitspraak van de Commissie Geschillen Medezeggenschap (MBO), 17 augustus 2010, 104535.

artikel 22 onder m

De centrale dienst is geregeld in artikel 68 WPO. In een centrale dienst kunnen gezamenlijk die werkzaamheden worden ondergebracht die niet behoren tot de kerntaken van de school, dit zijn de

niet-lesgevende taken. Dit betekent in de praktijk dat de taken behorend bij het onderwijsondersteunend personeel, met name de administratie en de schoonmaak, zich lenen voor bundeling in een centrale dienst. De wettelijke regeling voor de centrale diensten omvat het volgende:

- een of meer schoolbesturen richten een centrale dienst op ten behoeve van meerdere samenwerkende scholen;
- de centrale dienst vormt een zelfstandige rechtspersoon;
- er komt een specifieke taakomschrijving voor de centrale dienst, waarbij het uitgangspunt is dat de dienst, op niet-commerciële basis niet-lesgevende taken voor de scholen verricht;
- het bestaan van de rechtspersoon wordt aan de minister gemeld.

De praktische waarde van dit artikelonderdeel is gering. Voorheen had het betrekking op de oprichting van de administratiekantoren, waar de financiële administratie van de scholen en de salarisadministratie werd verzorgd. Die kantoren zijn nagenoeg allemaal verzelfstandigd en werken op commerciële basis.

artikel 22 onder p

Artikel 45 lid 2 van de Wet op het primair onderwijs luidt als volgt:

Het bevoegd gezag van een basisschool draagt op daarvoor met ouders afgesproken dagen, zorg voor de organisatie van kinderopvang in de zin van de Wet kinderopvang, voor leerlingen, op doordeweekse niet-schooldagen, niet zijnde algemeen erkende feestdagen en op schooldagen gedurende de voor- en naschoolse periode, tussen 07:30 uur en 18:30 uur, indien een of meer ouders hierom verzoeken. De kosten die uit de opvang als bedoeld in de eerste volzin voortvloeien, komen voor rekening van de ouders.

Een besluit als hier bedoeld wordt niet genomen dan na raadpleging van de ouders (artikel 15 lid 3 Wms). De wet schrijft niet voor wie de ouders moet raadplegen, hoe dat moet gebeuren en welk gewicht de opbrengst van die raadpleging in de schaal legt. Hierover zullen het bevoegd gezag en de MR dus goede schriftelijke afspraken over moeten maken, en ook in de communicatie met de ouders over deze raadpleging moet volstreekte helderheid geschapen worden, met name over degenen die gerechtigd zijn te reageren (beide ouders, ex-partners, nieuwe partners e.d.), een mogelijke minimumpercentage van de respons, en wat het bevoegd gezag en/of de MR met de uitslag van de raadpleging doen.

Artikel 22 onder q

Voor zover het de leden van het bestuur betreft gaat het, blijkens de antwoorden van de minister op vragen vanuit de Eerste Kamer, om uitvoerende bestuursleden, los van de vraag of zij bezoldiging ontvangen.

artikel 22 onder r

Een schoolondersteuningsprofiel is een beschrijving van de voorzieningen die zijn getroffen voor leerlingen die extra ondersteuning behoeven.

artikel 22a lid 1

Deze bevoegdheid is niet opgenomen in de Wms, maar in de WPO (artikel 17a lid 2).

artikel 22a lid 2

Deze verplichting is niet opgenomen in de Wms, maar in de WPO (artikel 17c lid 3). Het ligt voor de hand dat dit overleg niet zozeer een onderhandeling is, maar meer gericht is op informatie-uitwisseling. Daarmee wordt bewerkstelligd dat het toezichthoudend orgaan zijn informatie over het

reilen en zeilen van de school uit meer bronnen kan verzamelen dan alleen die het bestuur het ter beschikking stelt.

artikel 22a lid 3

Dit artikellid is in de Wms terug te vinden in artikel 8a

artikel 23

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met artikel 12 van de Wms.

Voor de duidelijkheid wordt hier opgemerkt dat bezoldigde bestuurders *in het kader van de Wms* niet tot het personeel gerekend worden. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 30 november 2009, 104240.

artikel 23 onder a

Omdat de aangelegenheden waarnaar hier verwezen wordt ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor het personeel is in de wet vastgelegd dat voor de regeling van de gevolgen van deze besluiten de personeelsgeleding een instemmingsbevoegdheid heeft. Het ligt voor de hand dat het bevoegd gezag een plan over die onderwerpen aanbiedt inclusief een voorstel voor de regeling van de gevolgen daarvan voor het personeel.

Het kan gebeuren dat de regeling van de gevolgen van het besluit voor het personeel nog niet geheel bekend is of kan zijn op het moment van de adviesaanvraag. Dan kan volstaan worden met een globale aanduiding van de gevolgen en de regeling die het bevoegd gezag voor ogen staat. Zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 10 juni 2013, 105764.

Wanneer van een besluit geen gevolgen voor het personeel zijn te verwachten is het onthouden van de instemming naar het oordeel van de LCG WMS onredelijk. Zie LCG WMS 7 augustus 2020, 109297.

artikel 23 onder b

De samenstelling van de formatie wordt jaarlijks ten behoeve van het volgende schooljaar voor 1 april (PO) vastgesteld en hierin is beschreven, op welke wijze de gelden beschikbaar voor formatie worden besteed. De mate waarin het formatieplan allerlei details bevat kan verschillen. In het algemeen komt er wel in naar voren hoeveel fte's worden uitgegeven aan respectievelijk directie, onderwijzend personeel en onderwijsondersteunend personeel. De mate van detaillering van het formatieplan in zijn uitsplitsing naar scholen kan verschillen. Duidelijk is dat waar de directie van de afzonderlijke scholen zeggenschap hebben over hun eigen formatie de GMR daarover niets kan zeggen. De GMR bespreekt alleen die aspecten van de formatie waarover op bovenschools niveau beslist wordt.

Het formatieplan hangt logischerwijze samen met andere plannen en beleidsonderdelen. De samenhang met het taakbeleid is evident, zo zelfs dat wanneer in het formatieplan een wijziging in het taakbeleid is verwerkt, terwijl aan die wijziging geen instemming is verleend door de personeelsgeleding van de MR, later terecht de instemming aan het formatieplan wordt onthouden. Zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 15 juli 2014, 106249. Iets dergelijks geldt wanneer het schoolondersteuningsprofiel en het schoolplan niet met inachtneming van de voorschriften voor medezeggenschap zijn gewijzigd, maar de consequenties daarvan wel in het formatieplan worden meegenomen. Zie de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 13 november 2017, 107810. Omgekeerd is het echter niet zo dat de PMR door onthouding van instemming met het formatieplan een wijziging in het taakbeleid kan afdwingen. Zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 2 december 2015, 106981, en 15 december 2015, 107013.

Ook een tussentijdse tijdelijke wijziging in de formatie kan aan de instemmingsbevoegdheid van de personeelsgeleding onderworpen zijn. Zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 2 juli 2015, 106794.

artikel 23 onder c

Hierbij kan gedacht worden aan cursussen, trainingen, conferenties.

Overigens ook worden aan andere vormen van deskundigheidsbevordering, zoals intervisie.

Zie verder hoofdstuk 9 CAO PO 2019-2020.

artikel 23 onder d

Een werkreglement wordt ook vaak een werkinstructie genoemd. Elementen daarin kunnen zijn:

- orde en toezicht;
- dagelijkse gang van zaken;
- vaststellen van tijden van aanwezigheid op school;
- klassenavonden;
- corvee;
- pleinwacht/pauze;
- wijze dag/weekopening en sluiting.

In het algemeen wordt een werkreglement slechts voor het OOP opgesteld.

Sommige scholen of groepen scholen verspreiden onder het personeel een zogeheten personeelsboekje. Afhankelijk van de inhoud kan dat ook worden aangemerkt als werkreglement. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 2 juli 2008, 08.004.

artikel 23 onder e

Hoewel de cao een uitvoerige verloffregeling geeft kan het zijn dat het bevoegd gezag daarnaast nog een eigen verloffregeling wil instellen.. Daar zal bijvoorbeeld in kunnen staan in welke periode opname wel of niet is toegestaan, en welke procedure het personeelslid moet volgen om hiervan gebruik te maken.

Let wel: een verloffregeling voor het personeel is niet hetzelfde als de vakantieregeling voor de leerlingen.

artikel 23 onder f

Op grond van de Arbeidstijdenwet is deze aangelegenheid in de Wms opgenomen. Onder deze aangelegenheid wordt bijvoorbeeld verstaan, openingstijden van de school, de tijden waarop (onderscheiden) personeel(scategorieën) (in de school) kan worden ingezet voor het verrichten van werkzaamheden, en pauzetijden.

artikel 23 onder g

De toekenning van salarissen is meestal geregeld in de cao. Daar staat genoemd op welk salaris iemand aanspraak kan maken bijvoorbeeld bij indiensttreding. Toelagen zijn (tijdelijke) ophogingen van het salaris, al dan niet pensioendragend, in verband met bijvoorbeeld de uitvoering van extra taken gedurende een bepaalde tijd – wel te onderscheiden van prestatiebeloning! – of schaarste op de arbeidsmarkt. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 8 juni 2010, 104469.

Het onderscheid tussen toekenning van een toelage als *beleid* of als *ad hoc* beslissing is echter flinterdun. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 7 december 2010, 104642

Gratificaties zijn eenmalige betalingen, meestal in verband met een jubileum: een rond aantal jaren in dienst van de werkgever en diens rechtsvoorgangers, een huwelijksjubileum o.i.d.

artikel 23 onder h

Hierbij valt te denken aan:

- het geven van vakonderwijs door vakleerkrachten of door groepsleer-krachten;

- wijze van inzet leraren bij buitenschoolse activiteiten;
- de mate waarin wordt gekozen voor maximale omvang van de lesgevende taak, mede in verband met het omgaan met de normjaartaak (binnen de marges die de CAO PO aangeeft);
- de keuze welke niet-lesgevende taken in mindering worden gebracht op de maximale omvang van de lesgevende taak.

Taakbeleid is echter ook een onderdeel van cao-bepalingen. Dat kan tot spanningen leiden. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 25 maart 2010, 104437.

Voor de relatie tussen taakbeleid en financiën, zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 11 juni 2015, 106695.

Zie ook hierboven de toelichting op artikel 23 onder b.

artikel 23 onder i

Bij personeelsbeoordeling gaat het om de wijze waarop ‘gemeten’ wordt hoe men zijn werk doet. Dit vergt een goede doordenking van de relatie tussen functiebeschrijvingen, competenties en beoordeling. Zie de bepalingen in de cao’s en de daaraan verbonden instemmingsrechten van de (G)MR.

Voor functiebeloning als zodanig is er niet veel keus: bij een bepaalde functie hoort een beschrijving, en op basis van de beschrijving wordt met behulp van FUWA-PO een waardering vastgesteld, die maatgevend is voor de functiebeloning.

Functiedifferentiatie betekent dat er van bepaalde functies verschillende varianten bestaan. Uit de beschrijvingen wordt zichtbaar wanneer men voor welke variant in aanmerking komt. Zo kunnen er reeksen gemaakt worden van docentfuncties (L-10 – L-12), administratieve functies, en onderwijsassisterende functies. In het functiebouwwerk van de school of organisatie wordt duidelijk welke functies binnen (het betreffende deel van) de organisatie ‘beschikbaar’ zijn.

Daarbij is het van belang dat in de presentatie van het beleid m.b.t. beoordeling melding gemaakt wordt van de aspecten van het functioneren die aan de beoordeling worden onderworpen, de instrumenten waarmee kennis over die aspecten door de leidinggevende verworven wordt, en wat bij de beoordeling het onderlinge gewicht is van de informatie die met behulp van de voorgestelde instrumenten verzameld is. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 6 mei 2008, 08.001.

artikel 23 onder j

Het gaat hier om het beleid t.a.v. de overdracht van bekostiging naar andere instellingen, die bijvoorbeeld een deel van de leerlingenzorg voor hun rekening nemen. Dit kan gevolgen hebben in de personele en formatieve sfeer. Of deze overdracht plaatsvindt zal blijken uit de begroting en het financiële jaarverslag.

Artikel 23 onder k

Artikel 12 lid 1 onder k Wms is gelijklopend aan de betreffende bepaling uit de Wet op de Ondernemingsraden (artikel 27 lid 1 onder d WOR). Uit de wetsgeschiedenis bij die wet blijkt dat instemming van de ondernemingsraad met betrekking tot regelingen op arbo-gebied alleen vereist is indien de daarop betrekking hebbende wetten en besluiten (arbo-wet, arbo-besluiten, arbo-regelingen) de ondernemer nog enige invullingsruimte laten. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als er een keuze voor een bepaalde Arbodienst wordt gemaakt. De Minister van Sociale Zaken heeft ook uitdrukkelijk gezegd dat de aanwijzing van een Arbodienst onder het instemmingsrecht van artikel 27 lid 1 onder d WOR valt.

Een van de zaken waarbij beleidsruimte is gelaten voor het bevoegd gezag betreft de keuze van de arbodienst waarbij het is aangesloten. Een contract met een arbodienst heeft meestal een beperkte looptijd. Daarna heeft het bevoegd gezag opnieuw de keuze, hetzij om met dezelfde arbodienst verder te gaan, hetzij een andere te kiezen. Om die reden valt het besluit om het contract met de

arbodienst (onder dezelfde voorwaarden) te verlengen onder de aangelegenheid van artikel 12 lid 1 onder k Wms. Zie verder de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 19 mei 2010, 104485. Zie ook de toelichting bij artikel 21 onder e

artikel 23 onder m

De Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Uitvoeringswet AVG verplichten de houder van een registratie van persoonsgegevens te regelen wie toegang heeft tot bepaalde gegevens, wie gegevens mag invoeren of muteren, hoe gegevens zijn opgeslagen e.d. Ook kan geregeld worden onder welke omstandigheden gegevens (onverplicht) aan derden ter beschikking kunnen worden gesteld.

Hierbij kan worden opgemerkt dat de wetgever hoge eisen stelt aan de systemen die bij registraties gebruikt worden, ook als de gegevens via 'the cloud' bewaard worden. Datalekken is dan zeer wel mogelijk als de beveiliging van dit soort systemen ontoereikend is. De houder van de registratie, i.c. het bevoegd gezag kan dan worden aangesproken op mogelijke schade, of beboet worden.

Een concept privacyreglement voor de verwerking van de gegevens van het personeel dient dus ter instemming worden voorgelegd aan de personeelsgeleding.

artikel 23 onder n

Het kan nodig geacht worden aanwezigheid te controleren door bijvoorbeeld een pasjessysteem. Daarnaast gaat dit item ook over de controle over de websites die vanaf de werkplek worden bekeken, de mails die worden verstuurd, de telefoongesprekken die worden gevoerd e.d.

De vaststelling of wijziging van een elektronische informatie- en communicatiemiddelen (EIC)-regeling voor personeel, waarin ook afspraken rond *social media* zijn opgenomen, valt onder dit artikelonderdeel.

artikel 23 onder o

Hier is de vraag aan de orde welke eisen, los van de grondslag van de school bijvoorbeeld aan sollicitanten worden gesteld (orthopedagogische diploma's, bereidheid tot bepaalde nascholing, aantoonbare attitude voor het onderwijskundige concept van de school e.d.). Voor zover de eisen wel verband houden met de grondslag is er sprake van een adviesrecht voor de hele raad.

artikel 23 onder q

Dit wordt geregeld in het medezeggenschapsstatuut. De CAO PO bevat bepalingen over faciliteiten voor de personeelsleden in medezeggenschapsorganen en aan medezeggenschapsorganen: artikel 13.3 en bijlage A 11 CAOPO 2019-2020.

artikel 24

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met artikel 13 van de Wms.

artikel 24 onder a

Aangezien de aangelegenheden waarnaar hier verwezen wordt ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor ouders en leerlingen is in de wet vastgelegd dat voor de regeling van de gevolgen van deze besluiten de oudergeleding een instemmingsbevoegdheid heeft. Het ligt voor de hand dat het bevoegd gezag een plan over die onderwerpen aanbiedt inclusief een voorstel voor de regeling van de gevolgen daarvan voor ouders en leerlingen.

Het kan gebeuren dat de regeling van de gevolgen van het besluit voor ouders en leerlingen nog niet geheel bekend is of kan zijn op het moment van de adviesaanvraag. Dan kan volstaan worden met een globale aanduiding van de gevolgen en de regeling die het bevoegd gezag voor ogen staat. Zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS 10 juni 2013, 105764.

Wanneer van een besluit geen gevolgen voor ouders en leerlingen zijn te verwachten is het onthouden van de instemming naar het oordeel van de LCG WMS onredelijk. Zie LCG WMS 7 augustus 2020, 109297.

artikel 24 onder b

Vaak zal het hier gaan om de verandering van de grondslag van de vereniging of stichting, waarvan de school uitgaat. Omdat het dan een statutenwijziging betreft van de rechtspersoon heeft uiteindelijk de ledenvergadering – bij een vereniging – of het stichtingsbestuur het laatste woord. Overigens is het op grond van artikel 15 lid 3 Wms verplicht dat de ouders worden geraadpleegd vóór een besluit genomen wordt over verandering van de grondslag van de school.

artikel 24 onder c

Het betreft hier de hoogte en de bestemming van de ouderbijdragen, die zonder een wettelijke verplichting daartoe, tot de financiële inkomsten van de school behoren.

Let op: het gaat hier om de bedragen die gevraagd worden *nadat* de leerling is toegelaten, en dus niet om de bedragen die gevraagd worden om überhaupt toelating mogelijk te maken. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 7 december 2009, 104276. Toelating tot een door de overheid bekostigde school voor funderend onderwijs mag niet afhankelijk worden gesteld van een ouderbijdrage. Ook deelname aan buitencurriculaire activiteiten waarvoor een vrijwillige bijdrage is gevraagd mag niet afhankelijk zijn van het betalen van die bijdrage.

Wanneer er sprake is van een ander orgaan dat belast is met de inning van de hier bedoelde ouderbijdragen kan een competentiestrijd ontstaan over de bevoegdheid van de oudergeleding van de (G)MR in dezen. Het verdient dus aanbeveling goede afspraken heirover te maken met een oudercommissie of oudervereniging die de bijdragen int. Zie de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 23 april 2015, 106681.

artikel 24 onder d

Te denken valt aan beleid inzake:

- het schoolzwemmen;
- het (tegen betaling) verstrekken van maaltijden of melk tijdens de lunchpauze;
- leerlingenbibliotheek;
- collectief inkopen en uitgeven materieel (gymkleding, collectief lidmaatschap openbare bibliotheek);
- vervoer van leerlingen.

Van voorzieningen ten behoeve van de leerlingen is alleen sprake als de voorziening uitsluitend of nagenoeg uitsluitend van belang is voor de leerlingen (en hun ouders), terwijl daarvan geen sprake is als de voorziening rechtstreeks verband houdt met (de uitvoering van) het onderwijsprogramma. Concreet: een handvaardigheidlokaal in het primair onderwijs is geen voorziening voor leerlingen maar een overblijflokaal wel. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 12 juni 2008, 08.016.

artikel 24 onder e

Een leerlingenstatuut kan regels bevatten m.b.t. bijvoorbeeld:

- bescherming van de privacy van de leerling;
- de orde binnen de school;
- regels over gedrag en uiterlijk;
- kledingvoorschriften;
- rapportage;
- het opgeven van huiswerk;
- bevordering;

- afspraken hoe om te gaan met smartphones, *social media*, messen
- leerlingenparticipatie.

Overigens komt een leerlingenstatuut in het primair onderwijs weinig voor. Bovenstaande regels zijn meestal te vinden in de schoolgids.

artikel 24 onder f

Met tussenschoolse opvang wordt de opvang tijdens de lunchpauze bedoeld. Omdat men niet *a priori* van het personeel kan vragen tijdens de lunch van de kinderen in het klaslokaal te zijn, moet er iets geregeld worden met ouders of andere vrijwilligers, of betaalde opvangkrachten. Vragen die dan spelen zijn:

- wie begeleidt de kinderen tijdens de maaltijd?
- vinden we dat meer dan de voorgeschreven 50 % van de begeleiders geschoold moeten worden/zijn, en hoe?
- worden ook maaltijden verstrekt aan de kinderen?
- hoe wordt toezicht op het schoolplein geregeld?
- wat zijn de kosten voor de ouders?

artikel 24 onder g

De Wms – en ook dit reglement – spreekt over de aangelegenheid ‘vaststelling van de schoolgids’ en noemt daarbij geen beperking. Op grond van de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 1 april 2009, 104011 moet het bevoegd gezag een volledig voorstel met betrekking tot de schoolgids ter instemming aan de oudergeleding van de MR voorleggen en kan het niet volstaan met een opsomming van de onderwerpen die er in ter sprake zullen komen. In de praktijk zal de directeur een exemplaar van het lopende jaar overhandigen en daarin aangeven welke teksten hij in de schoolgids voor het komende cursusjaar wil veranderen, en hoe.

Uit het feit dat instemming wordt verleend aan de schoolgids mag het bevoegd gezag niet afleiden dat daarmee ook instemming wordt verleend aan het daarin genoemde beleid. Omgekeerd mag uit het feit dat bepaalde zaken ter informatie van ouders en leerlingen worden opgenomen in de schoolgids niet worden afgeleid dat het beleid ten aanzien van die zaken als zodanig wordt vastgesteld in de schoolgids. Daarvoor zijn aparte besluiten noodzakelijk. Zie de uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 12 juni 2014, 106171 en 14 juli 2021, 2021009175. Sommige onderwerpen dienen dus eerst voor advies of instemming te zijn voorgelegd aan de (G)MR voordat deze in de schoolgids kunnen worden opgenomen.

artikel 24 onder h

Bij dit onderwerp komen ter sprake zaken als:

- aanvangs- en eindtijden van de school;
- onderscheid lagere en hogere groepen;
- eventueel vierdagenrooster voor bepaalde groepen;
- de verdeling van de onderwijstijd over het jaar (margedagen e.d.).

Een besluit als hier bedoeld wordt niet genomen dan na raadpleging van de ouders (artikel 15 lid 3 Wms). De wet schrijft niet voor wie de ouders moet raadplegen, hoe dat moet gebeuren en welk gewicht de opbrengst van die raadpleging in de schaal legt. Hierover zullen het bevoegd gezag en de MR dus schriftelijke afspraken over moeten maken, en ook in de communicatie met de ouders over deze raadpleging moet volstreekte helderheid geschapen worden, met name over wat bevoegd gezag en/of MR met de uitslag van de raadpleging doen.

Tussen het besluit de schooltijden te wijzigen en de uitvoering daarvan moet genoeg tijd zitten om ouders in de gelegenheid te stellen hun organisatie binnen het gezin daarop aan te passen. Drie à vier maanden is te kort, gelet op wachtlijsten bij BSO-organisaties. Zie Landelijke Klachtencommissie 29 september 2020, 109314.

artikel 24 onder i

De Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Uitvoeringswet AVG verplichten de houder van een registratie van persoonsgegevens te regelen wie toegang heeft tot bepaalde gegevens, wie gegevens mag invoeren of muteren, hoe gegevens zijn opgeslagen e.d. Ook kan geregeld worden onder welke omstandigheden gegevens (onverplicht) aan derden ter beschikking kunnen worden gesteld.

Hierbij kan worden opgemerkt dat de wetgever hoge eisen stelt aan de systemen die bij registraties gebruikt worden, ook als de gegevens via 'the cloud' bewaard worden. Datalekken is dan zeer wel mogelijk als de beveiliging van dit soort systemen ontoereikend is. De houder van de registratie, i.c. het bevoegd gezag kan dan worden aangesproken op mogelijke schade, of beboet worden.

Een concept privacyreglement voor de verwerking van de gegevens van ouders en leerlingen dient dus ter instemming worden voorgelegd aan de oudergeleding.^[4]

artikel 24 onder j

Te denken valt aan het beleid m.b.t. excursies, sportdagen, schoolreisjes en -kampen e.d.

Zie ook de toelichting op artikel 24 onder h. Voor- en naschoolse opvang is echter geen buitenschoolse activiteit in de zin van dit artikelonderdeel. Zie de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 2 oktober 2017, 107896. Let op: de oudergeleding wordt niet belast met de vraag naar de bestemming van een excursie of schoolkamp – dat is uitvoering – maar wel met de vraag of die plaatsvinden en zo ja, onder welke condities.

artikel 24 onder k

Denk aan schoolkrant, nieuwsbrieven, ouderavonden, tien-minutengesprekken, een intranetomgeving e.d. Overigens hoeft die informatie niet alleen de eigen school te betreffen, maar kan zij ook betrekking hebben op bijvoorbeeld voorlichting vanuit het vervolgonderwijs. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 4 juni 2010, 104466.

artikel 25 onder b

De GMR is niet de plaats om te spreken over (het functioneren van) individuen. Vooral het beleid moet ter sprake komen.

artikel 25 onder d

Wanneer er meerdere scholen onder één bevoegd gezag staan is de instelling van een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) verplicht. Om te bepalen welke medezeggenschapsorgaan bevoegd is een bepaalde aangelegenheid te bespreken kan eenvoudig de regel gevolgd worden: medezeggenschap volgt zeggenschap. De zaken die op het niveau van de vereniging of stichting worden besloten en van gemeenschappelijk belang zijn voor alle scholen of een meerderheid van de scholen, worden dus door de GMR besproken. De zaken die door de individuele schooldirectie kunnen worden besloten worden door de MR besproken. Dat kan betekenen dat sommige zaken op twee niveaus aan de orde komen. Bijvoorbeeld: centraal wordt besproken binnen welke kaders beloningsbeleid kan worden vormgegeven, maar de directies van de scholen zijn bevoegd daar eigen accenten in te leggen op schoolniveau. De kaders worden dan in de GMR besproken, de schoolspecifieke invulling is onderwerp van bespreking in de MR. Dat kan

betekenen dat de MR ten aanzien van een bepaald beleidsvoornemen niet de bevoegdheid kan uitoefenen die hij op grond van de wet dacht te hebben. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de sluiting van een school past binnen het met de GMR afgesproken beleid. Het negatieve advies van de MR leidt dan niet tot een ander besluit van het bevoegd gezag met betrekking tot de school die het betreft. Zie de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 18 juli 2017, 107756. *Mutatis mutandis* geldt deze redenering ook voor een MR met deelraden.

Op deze regel is echter een uitzondering mogelijk wanneer bepaalde besluiten krachtens een bevoegdhedenverdeling centraal moeten worden genomen, maar zij betrekking hebben op slechts één of een minderheid van de scholen onder het bevoegd gezag. Zie de uitspraken van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 3 juli 2007, G749, 2 oktober 2009, 104139 en 7 december 2009, 104312. Zie ook de toelichting voorafgaand aan de artikelen 21 tot en met 24.

Zie verder voor de uitleg van de term 'gemeenschappelijk belang' Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 26 oktober 2015, 106913.

artikel 25 onder e

Het gaat hier om een meer of minder subtiele vorm van misbruik van de bevoegdheden. Bijvoorbeeld: de oudergeleding onthoudt haar instemming aan de schoolgids, omdat daar in staat dat juffrouw X groep Y krijgt, terwijl men haar ongeschikt vindt voor die groep. Daarmee treedt de oudergeleding in de bevoegdheden van de directie.

artikel 26 lid 3

Bij spoedeisende gevallen moet gedacht worden aan de situatie waarin de opschortende werking van de vakantie in combinatie met de van het medezeggenschapsstatuut genoemde termijnen een tijdige tenuitvoerlegging van het voorgenomen besluit frustreert, of wanneer om aanspraak te maken op een bepaalde tegemoetkoming een deadline gehaald moet worden. Het bevoegd gezag kan dit lid niet inroepen om een verwijtbaar uitstel van een verzoek om advies of instemming ongedaan te maken.

Zie ook Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 31 maart 2016, 107108.

Voor de termijnen van artikel 26 geldt krachtens het vierde lid een opschortende werking van de schoolvakanties. Voor alle duidelijkheid: de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS accepteert deze werking niet voor de termijnen die in de Wms genoemd staan m.b.t. de geschillenregeling. Zie haar uitspraken van 25 maart 2010, 104437, 11 april 2012, 105221 en 12 april 2012, 105188.

artikel 28 lid 2

Bij een 'ernstige belemmering' onder c. kan ook gedacht worden aan het geschorst zijn van een personeelslid, of het op tendentieuze wijze verspreiden van eigen impressies van de (overleg)vergaderingen.

Het onder d. genoemde zal moeten blijken uit gedragingen of (schriftelijke) verklaringen.

De raad kan weliswaar bij iemand aandrang uitoefenen zijn zetel op te geven, maar dwingen kan niet, zelfs niet als bij meerderheid besloten wordt collectief op te stappen. Zie ook de uitspraak van de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 11 november 2010, 104527

artikel 30 lid 1

Op grond van artikel 15 lid 3 van de wet is raadpleging van de ouders verplicht wanneer het bevoegd gezag wil besluiten tot fusie of overdracht van de school (artikel 21 onder h van dit reglement), beëindiging van de werkzaamheden van de school (artikel 22 onder c van dit reglement), wijziging van de grondslag (artikel 24 onder b van dit reglement) en wijziging van de schooltijden (artikel 24 onder h van dit reglement). Uit de wet wordt echter niet duidelijk wanneer en door wie deze raadpleging moet plaatsvinden, in welke vorm de raadpleging moet worden gegoten, en wat er met

de uitkomst moet gebeuren. Daarover moeten dus goede afspraken worden gemaakt. Alleen informatieverstrekking aan de ouders met de mogelijkheid in een individueel gesprek met de directie je zienswijze als ouder kenbaar te maken is onvoldoende om als ouderraadpleging te gelden. Zie Landelijke Commissie voor Geschillen WMS, 17 januari 2011, 104795.

artikel 30 lid 3

Deze regel heeft alles te maken met het uitgangspunt dat het bevoegd gezag niet verrast mag worden met een achterbanraadpleging waarvan het niets weet, zeker niet wanneer daar bijvoorbeeld consequenties voor lesuitval of inzet facilitair personeel uit zou voortvloeien.

artikel 33 lid 2

Redenen voor zo'n verzoek kunnen gelegen zijn in de onderwerpen, die te veel met de persoon van het betreffende lid van de schoolleiding te maken hebben, of in een ernstig verstoorde relatie tussen het lid van de schoolleiding en (één of meer leden van) de raad.

Adressen:

Landelijke Commissie voor Geschillen WMS
p/a Onderwijsgeschillen
Postbus 85191
3508 AD Utrecht
info@onderwijsgeschillen.nl
030 2809590

Ondernemingskamer van het Gerechtshof Amsterdam
Postbus 1312
1000 BH Amsterdam

^[1] Deze uitspraak werd bevestigd door de Ondernemingskamer van het gerechtshof Amsterdam. Zie OK 1 jni 2021, zaaknummer 200.278.822/01 OK.

^[2] Deze uitspraak is echter vernietigd door de Ondernemingskamer van het Gerechtshof Amsterdam. De OK was van mening dat de geschillencommissie de oudergeleding van de MR niet ontvankelijk had mogen verklaren, wegens gebrek aan belang. Zie OK 13 juli 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:2899.

^[3] Let op: voor tussenschoolse opvang gelden eigensoortige regels, los van medezeggenschap.

^[4] Op de website van Verus kunt u een model downloaden.